

Пачынаючы з гэтай пятніцы, назва нашай сталіцы атрымала прыстаўку “арт”. 27 красавіка ў Палацы мастацтваў адкрыўся беспрэцэдэнтны паводле маштабу міжнародны форум: 18 выставачных пляцовак, болей за 250 удзельнікаў, насычаная суправаджальная праграма... Арганізатары “Арт-Мінска” паставілі перад сабой амбітную мэту — хаця б на няпоўны месяц пераўтварыць горад у суцэльную мастацкую галерэю.

Іна НАРКЕВІЧ /
Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

— Не тое, каб мы капіравалі “Арт-Маскву”, “Арт-Базэль” ці “Арт-Вільнюс” — проста, выкарыстоўваем даволі распаўсюджаны ў свеце ход, калі да назвы горада дадаецца прыстаўка “арт”, — тлумачыць дырэктар Цэнтра выяўленчага і медыямастацтва “Новыя культурныя ініцыятывы” Аляксандр Зіменка. — Наш фармат прадугледжвае максімальна шырокія рамкі, якія змяшчаюць самыя розныя праявы выяўленчага мастацтва.

АРТ-ХОД У ХАДЗЕ СТАЛІЦЫ

Тэма

ЦЯЖКА СПРЫНТАРУ НА МАРАФОНЕ

Праблемы адукацыі дызайнераў абмеркавалі ў Беларускам дзяржаўным універсітэце. 80 гадоў споўнілася старэйшыне беларускага дызайну Аляксандру ДЛАТООСКАМУ. Настасся ПАНЦЭВІЧ распавяла пра мастацтва плаката.

ст. 5 — 7

Хлопцы
з нашага двара

РОК-Н-РОЛ БЕЗ БАБУЛЬ НА АНТРЭСОЛЯХ

“К” пагутарыла з бас-гітарыстам гурта The Stokes Кірылам СЕНІНЫМ.

ст. 13

а “К” но ў свет

КУПАЛАВА СЛОВА ДА ЖОЎТАГА МОРА СЯГНЕ

Нататкамі з вандроўкі ў Сеул з “К” падзялілася дырэктар Дзяржаўнага літаратурнага музея імя Янкі Купалы Алена ЛЯШКОВІЧ.

ст. 14

Заканчэнне — на старонцы 3.

ПРАЦЯГАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ “КУЛЬТУРА” ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце “Белпошты” (пункт “Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі”).

9 771994 478007 18017

На тыдні ў Малай зале Палаца Рэспублікі ўшаноўвалі мецэнатаў у сферы культуры — арганізацыі розных форм уласнасці, з дапамогай якіх за мінулы год у краіне зладжана нямала буйных мерапрыемстваў і гучных акцый. Па словах міністра культуры краіны Юрыя Бондара, падначаленае яму ведамства як дзяржаўны орган улады непасрэдна зацікаўлена ў развіцці традыцый мецэнацтва ў Беларусі, ад якога шмат у чым залежыць будучыня айчынай культуры і мастацтва.

Настасся ПАНКРАТАВА / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Узнагароджванне ўдзельнікаў рэспубліканскай акцыі “Меценат культуры Беларусі — 2018” праходзіла пад загалоўную мелодыю вядомага кінафільма Марка Захарова “Формула кахання”. Акцёры, чые жартаўлівыя нумары аб’ядноўвалі канцэртна-віншавальную праграму ў адзінае цэлае, шукалі ідэальную нацыянальную формулу любові да мастацтва. У выніку атрымалася, што ў аснове канцэпцыі ляжыць прынцып дапамогі талентам. Часцяком менавіта дабрачыннасць бізнес-колаў дорыць творцам і культу-

Формула любові ад мецэнацтва

ботнікам магчымасць быць пачутымі, заявіць пра сябе, данесці свае задумы да гледача.

Першым слова на сцэне Палаца Рэспублікі ўзяў міністр культуры Беларусі Юрый Бондар.

— Роля мецэнацтва ў жыцці грамадства вылічваецца шматвяковай гісторыяй чалавецтва і не страчвае свайго значэння ў сучасным жыцці. Прыемна ўсведамляць, што прадстаўнікоў дзелавых колаў, прадпрыемстваў, калекцыянераў, прыватных асоб шчыра турбуе лёс нашай культуры. Іх аб’ядноўвае памкненне памножыць мастацкае багацце краіны, падтрымаць высылкі дзяржавы ў справе захавання і развіцця духоўнай спадчыны народа Беларусі.

Юрый Паўлавіч дадаў, што падначаленае яму міністэрства разумее: каб адраджаць лепшыя айчыныя традыцыі мецэнацтва і дабрачыннасці, неабходна ўдасканальваць заканадаўства, праз гэта фарміраваць сістэму стымуляў і заахвочванняў для тых, хто

займаецца высакароднай дзейнасцю.

Важнасць дабрачыннай дапамогі цяжка пераацаніць. Пры садзейнічання неабсяжых прадстаўнікоў кампаній розных форм уласнасці былі набыты і прывезены ў Беларусь многія творы мастацтва. Юрый Бондар падкрэсліў: “Мы ствараем музейныя каталогі, рэкламныя матэрыялы, афармляем страхоўкі для міжнародных выстаў. І ўсё гэта — дзякуючы вам”.

Пры дапамозе пазабюджэтнага фінансавання ў краіне ладзяцца многія значныя культурныя падзеі, якімі мы па праве ганарымся. У прыватнасці, спадар міністр узгадаў такія буйныя праекты, як міжнародны фестываль мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”, Міжнародны фестываль “Лістапад”, фестываль Юрыя Башмета, форум тэатральнага мастацтва “ТЭАРТ”, Калядны опер-

ны форум, вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў, Мінскі форум вулічных тэатраў, выставачны праект “АРТ-астравы”, фестываль “Уладзімір Слівакоў запрашае...” і многія многія іншыя акцыі, як на рэспубліканскім, так і на рэгіянальным узроўнях.

Прыемна ўражвае, што прыкладаў дзяржаўна-прыватнага партнёрства год ад году становіцца больш. Так, на аналагічным мерапрыемстве ў 2017 годзе гаварылі пра пяць мільёнаў рублёў, выдаткаваных прыватнымі структурамі на падтрымку культуры. Летась жа дзяржаўныя арганізацыі культуры атрымалі спонсарскую падтрымку ў памеры 6 мільёнаў 400 тысяч рублёў.

На сёлетняй цырымоніі ўручаны 44 дыпломы. Фіналістаў рэспубліканскай акцыі ўзнагароджвалі за ўклад у развіццё і папуля-

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар.

рызацыю беларускай культуры і міжнароднага культурнага супрацоўніцтва, за аказанне падтрымкі ў правядзенні наватарскіх культурных праектаў, за сталую падтрымку нацыянальнай культуры, за значны ўклад у арганізацыю міжнародных і рэспубліканскіх фестываляў, конкурсаў, святаў. Што цікава, у апошняй намінацыі сярод арганізацый прагучала і імя прыватнай асобы: дыплом і кветкі атрымаў Юрый Зісер, які аказаў дапамогу фестывалю Башмета і Рэспубліканскаму тэатру беларускай драматургіі.

Мяркую, многія з прысутных на цырымоніі падзяляюць выказаныя падчас імпрэзы словы мастацкага кіраўніка Міжнароднага фестывалю Юрыя Башмета, айчыннага піяніста Расціслава Крымера:

— Мы вельмі ўдзячны за вернасць нашым партнёрам і мецэнатам іншых мерапрыемстваў у нашай краіне, бо культура — гэта залог поспеху будучых пакаленняў.

Рэспубліканскі суботнік — гэта талка, якая аб’ядноўвае людзей самых розных прафесій і сацыяльнага статусу. Удзел у грамадска-працоўнай акцыі ўзялі і супрацоўнікі апарата Міністэрства культуры краіны. У сталіцы яны працавалі на тэрыторыі будоўлі спартыўна-відовішчнага комплексу Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Своеасаблівыя функцыі прараба выконваў намеснік міністра культуры Аляксандр Яцко.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Карэспандэнт “К” пацікавіўся ў намесніка міністра, чаму правесці суботнік вырашана менавіта на гэтай будоўлі. Той патлумачыў, што вызначальнай пры выбары была прыналежнасць аб’екта да адной з вядучых ВНУ культурнага профілю. Адна з прычын яе прывабнасці для абіту-

рыентаў нашай краіны і замежнікаў заключаецца ў тым, што акрамя наяўнасці кваліфікаваных выкладчыкаў, адпаведнай сённяшняму запатрабаванню навучальнай праграмы і добрай матэрыяльнай базы, у БДУКІМ створаны і належныя ўмовы для студэнтаў. Уладкаваны побыт спрыяе

Ідэя як respect табе ж

псіхалагічнаму камфорту, які, у сваю чаргу, з’яўляецца важным чыннікам навучальнага працэсу. І тое, што кіраўніцтва Міністэрства культуры вырашыла зладзіць суботнік менавіта тут, ёсць знакам увагі як да ўніверсітэта, так і ўвогуле да ўсёй сістэмы культурніцкай адукацыі.

Уласная ўніверсальная зала, якая можа выкарыстоўвацца як для заняткаў спортам, так і для мерапрыемстваў грамадска-культурнага характару, для ўніверсітэта проста неабходная. Ды, на жаль, яе будаўніцтва зацягнулася — хай сабе і з аб’ектўных прычын. І ў цэнтры горада, непадалёк ад плошчы Незалежнасці і Чыгуначнага вакзала, з’явіўся незавершаны аб’ект, агароджа вакол якога ўжо не адзін год, так бы мовіць, псуе карцінку мінчукам і гасцям.

Але, як запэўніў Аляксандр Яцко, гэта працягнецца нядоўга. Дынаміка будаўніцтва станоўчая. Засвоена ўжо 60% ад прададзенага праектам сродкаў, і працэс гэты ідзе непарыўна. Таму аб’ект будзе здадзены яшчэ да пачатку Еўрапейскіх гуль-

На будоўлі спартыўна-відовішчнага комплексу БДУКІМ.

няў. Задзейнічаць яго пад спартыўную праграму не плануецца, але, магчыма, ён стане пляцоўкай для культурных імпрэзаў, якія традыцыйна дапаўняюць спартыўнае свята.

Пакуль ішла наша гаворка, чыноўнік не раз

адрываўся на важныя працоўныя пытанні, якія насцігаюць людзей на адказнай пасадзе нават у суботу. Як выявілася, вырашаць іх можна не толькі ў рабочым кабінце, але і непасрэдна на будоўлі. Балазе, для гэтага ёсць мабільная сувязь.

Таксама суботнік — гэта і магчымасць нефармальнага стасункаў грамадзянаў з прадстаўнікамі ўлады. Скарыстаўшыся аказіяй, спытаў у намесніка міністра пра тое, што даўно ўжо мяне хвалюе: калі ўсё ж такі наш праспект Незалежнасці трапіць у Спіс сусветнай спадчыны UNESCO.

— Трэба запасціся цярдэннем, — сказаў спадар Яцко. — Трапіць у прэстыжны спіс у адзіночку нашаму праспекту даволі праблематычна. Шанцы падвышаюцца, калі ісці ў групе з іншымі комплекснымі помнікамі горадабудуўніцтва таго перыяду ў краінах колішняга сацыялістычнага блоку. Пакуль жа нам трэба дбаць пра тое, каб захоўваўся архітэктурны вобраз праспекта. А ён залежыць ад мноства рэчаў, у тым ліку, і ад рэкламы на фасадах. Можа, калі-небудзь з’явіцца магчымасць зрабіць на праспекце ліхтарні, якія адпавядаюць стылістыцы 1940 — 1950-х.

Як бачым, спраў наперадзе яшчэ вельмі шмат. І вельмі важна, каб у пытаннях паляпшэння свайго жыццявага асяроддзя ўдзел бралі не толькі ўпаўнаважаныя структуры, але і ўсе грамадзяне. Менавіта гэтую ідэю прапагандуе рэспубліканскі суботнік.

Газета **КУЛЬТУРА** ШТОДТЭДНЭВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Ілья Васільевіч СВІРЫН; **намеснік галоўнага рэдактара** — Вераніка МОЛАКАВА; **адказны сакратар** — Юрый КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Надзея БУНЦЭВІЧ, Яўген РАГІН; **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Іна НАРКЕВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Геннадзь СІВОХІН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕЎСКИ, Алег КЛИМАУ; **карэспандэнт** — Ганна ШАРКО; **фотакарэспандэнт** — Сяргей ЖДАНОВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Мая ХУТКОВА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыя выдавешкага ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.

Дырэктар — СЛАБОДЗІЧ Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Прыёмная: (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены лішкарт, асобны нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзюмуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы.

© “Культура”, 2018. Наклад 4 072. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамалоўнасці. Падпісана ў друку 27.04.2018 у 19.00. Замова 1376. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Арт-ход у хадзе сталіцы

Стэфана Антанэлі.

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

Своеасаблівым прадвеснікам фестывалю стаў небезвядомы “Восеньскі салон з Белгазпрамбанкам”. Аднак ён разлічаны на маладых мастакоў, і тым, каму больш за 40 гадоў, у праве на ўдзел адмаўляюць. Па словах Аляксандра Зіменкі, з гэтай прычыны штогод узнікаюць скадаванні і наарканні на правілы правядзення выставы.

— Сапраўды, ёсць шмат цікавых аўтараў, якія на “Восеньскі салон” не трапляюць. Мы палічылі, што не варта рабіць дадатковай яго праграмы — лепей правесці дзве буйныя імпрэзы на год. Так з’явілася канцэпцыя “Арт-Мінска” — фестывалю, які не мае ўзроставых абмежаванняў і павінен будаваць масты паміж мастакамі і галерэямі.

Без сумневу, адна з задач праекта — прыцягнуць да сучаснага беларускага мастацтва як мага больш увагі.

І прымусяць глядачоў крыху паездзіць па горадзе, адкрываючы для сябе новыя выставачныя лакацыі. А можа, і невядомыя дасюль мастацкія з’явы.

— Фармат “Арт-Мінска” не такі аднабаковы, як выразна камерцыйнай “Арт-Масквы” ці канцэптuallyнага “Арт-Вільнюса”, — кажа Аляксандр Зіменка. — Мы імкнуліся прадэманстраваць самую шырокую палітру як modern, так і contemporary art. Запрошаны намі куратар, італьянскі арт-крытык Стэфана Антанэлі, стварае паміж гэтымі плынямі дыялог і запрашае да ўдзелу аўдыторыю.

Куратарская стратэгія спадара Антанэлі — гэта пераход ад інфармавання глядача да развіцця яго асабістага досведу. Куратара цікавіць, якім чынам сучаснае мастацтва змяняе горад, як сталася, што стрыт-арт перасягнуў межы адной субкультуры і распаўсюдзіўся па ўсім свеце. А сярод самых заўважных яго праектаў — выстава легендарнага Banksy ў Рыме ў 2016 годзе.

Замежны куратар быў запрошаны дзеля непрадзятага погляду, які вызначыў бы кірункі развіцця беларускага мастацтва, цікавыя ўсяму свету. З 250 адабраных экспертных журы “Арт-Мінска” работ спадару Антанэлі

прапанавалі выбраць патрэбныя для асабістага праекта — выключна на свой густ. Як запэўніў Аляксандр Зіменка, арганізатары форума нават пагадзіліся б з тым, калі б куратар адабраў усяго некалькі або і ўвогуле толькі адну работу. Маўляў, калі мы вызначылі такія правілы гульні, дык павінны іх і прытрымлівацца.

Аднак спадар Антанэлі праявіў да беларускіх мастакоў спагадлівасць. Адзначыўшы іх узровень майстэрства, валоданне класічнай тэхнікай, усхваліўшы традыцыі нацыянальнай школы жывапісу, ён адабраў каля 150 твораў. Таму выстава займае ўвесь Палац мастацтва, у тым ліку вестыбюль і ўнутраны дворык. Цэнтральнае месца адведзена праекту Руслана Вашкевіча.

— Палац мастацтва пастаянна папікалі тым, што ён здае свае пляцоўкі гандлярам мёду і футра, — гаворыць Аляксандр Зіменка. — Сапраўды, у сучасных фінансавых умовах Саюзу мастакоў утрымліваць такое памяшканне вельмі цяжка. Даводзіцца самім зарабляць грошы.

Руслан Вашкевіч прапанаваў перанесці гэтую дыскусію ў галіну творчасці. У межах выставы ён размясціў дзве гандлёвыя кропкі, на якіх рэальныя ІП прадаюць

Дзве гандлёвыя кропкі ў межах выставы — праект Руслана Вашкевіча.

мёд і хусткі. Стэфана Антанэлі ідэю горада падтрымаў, разам з мастаком яны знайшлі для яе адпаведную форму.

Дыялогу паміж рознымі плынямі мастацтва і глядачом спрыяюць перасоўныя сцены, якія не толькі звужаюць прастору, але і дзеляць яе на тэматычныя сегменты. Як, напрыклад, узаемадзеянне класічнага пейзажа і фатаграфіі, найўнага і абстрактнага мастацтва, бязмежных сусветаў на карціне і інклюзіўнага праекта з удзелам пацыента брэсцкага псіханеўралогічнага дыспансера.

Удзельнічаюць у “Арт-Мінску” і замежныя галерэі. На першым паверсе палаца — выстава з Эстоніі, побач з ёю работы літоўскіх мастакоў, якія прывезла в-

льнюская галерэя “Арка”. Яе кіраўнік, мастачка Довіле Тамкутэ, імкнулася прывесці нам гэткае вясёлае веснавое прывітанне:

— Я наведвала Мінск неаднойчы, а два апошнія гады была членам журы “Восеньскага салона”. У мяне склалася пэўнае ўяўленне, якое мастацтва папулярнае ў Беларусі. І таму хацелася з Літвы прывезці нешта, трохі для вас незвычайнае — тое, што не надта часта можна ўбачыць у мінскіх выставачных залах. Мы абралі шэсць мастакоў прыблізна аднаго ўзросту, якія працуюць у вясёлай гульнівай манеры. Яны не паглыбляюцца ў палітычныя праблемы, а трымаюць руку на жыццёвым і творчым пульсе. Гэта жывапіс, а таксама крыху вя-

сёлай некласічнай графікі, керамікі і тэкстылю.

Дасланыя на конкурс работы, якія прайшлі экспертны адбор, але не прыцягнулі ўвагу куратара, паказваюць у Нацыянальным цэнтры сучаснага мастацтва і галерэі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Аднак, было зроблена ўсё, каб пакрыўджаных апынулася як мага меней.

Паводле задумы арганізатараў, “Арт-Мінск” — гэта творчы праект, які рабіцца без уліку мастакоўскіх узаемаадносін, тусовак, суб’ектыўных сімпатый і антыпатый. Такі незалежны погляд на мастацкую сітуацыю ў краіне. Ці зацікавіць ён беларусаў? Аляксандр Зіменка ўпэўнены, што абавязкова.

Байкеры на паралелях з Мельпаменай

Зайтра завяршаецца VIII Міжнародны фестываль-семінары юнацкіх і маладзёжных аматарскіх тэатраў “Паралельныя светы — 2018”. Пасля капусніка прафесійнае журы абвясціць уладальнікаў Гран-пры форуму.

Настасся ПАНКРАТАВА / Фота арганізатараў

Так любімы жыхарамі Баранавічаў фестываль традыцыйна распачаўся з праезду матацыклістнай калоны. Разам з байкерамі праз увесь горад прамчаліся рэжысёры спектакляў, а таксама члены міжнароднага журы. Пад роў матораў прыхільнікаў Мельпамены заклікалі ў гарадскі Палац дзіцячай творчасці — галоўную пляцоўку фэсту, дзе цягам тыдня можна было паглядзець 18 спектакляў калектываў з пяці краін.

Як распавяла “К” рэжысёр баранавіцкага тэатра-студыі “Паралель” Ларыса Сартакова, каб прыняць каля 300 удзельнікаў, калектыву Палаца дзіцячай творчасці на чале з дырэктарам установы Леанідай Баярскай спрацаваў як адзінае цэлае. Кожны з аддзелаў узяў шэфства

над пэўным калектывам: сустракаў, суправаджаў на засяленне, адказваў за харчаванне, даламагаў маніравацца, вырашаў бягучыя пытанні гасцей.

Па словах суразмоўцы, за восем гадоў узровень фестывалю значна павысіўся. Калі першы раз заявілася 15 калектываў і практычна ўсе патрапілі ў конкурс, то апошнім часам у Баранавічы дасылаюць па 50 відэазаявак, з якіх праз сіта праходзіць толькі траціна.

— Мы заслужылі павагу сярод аматараў. Наш фестываль ведаюць, існуе сапраўдная канкурэнцыя за права выступаць на ім, — адзначыла спадарыня Ларыса. — Штогод зазмучае толькі адно: не так многа прапаноў паступае ад канкурэнтаздольных айчынных калектываў. Я

ведаю шмат шыкоўных дзіцячых калектываў краіны. Мы самі калісьці пачыналі з дзвюх асобных праграм для дзяцей і маладзі, пасля ж спыніліся на “пасталеўшым” варыянце фэсту. Дык вось пра маладзёжныя беларускія тэатры ў нас чуваць куды менш. Магчыма, яны абіраюць іншыя форуму...

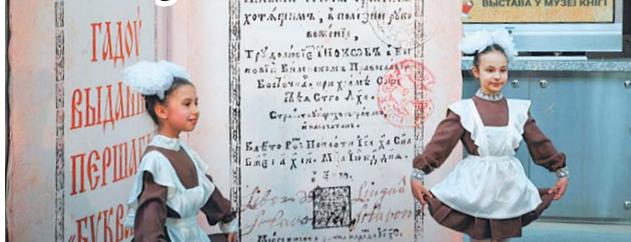
У сёлетняй афішы беларусы прадстаўлены адной назвай — пластычным спектаклем “Міст” сталічнага тэатральнага праекта Арцёма Еўсіевіча. Ды па за конкурсам гаспадары мерапрыемства паказалі пастаноўку “Ціль” і шоу-праграму “Наша жыццё — вялікі сцэнарый”.

“Паралельныя светы” маюць і другое азначэнне — семінар, таму адбыўся і шэраг майстар-класаў па сцэн-мове, сцэн-руху,

рэжысуры і харэаграфіі. Штовечар ладзіліся круглыя сталы з удзелам рэжысёраў калектываў-удзельнікаў і членамі журы.

На фестывалі працуе некалькі складаў журы. Прыз глядацкіх сімпатый уручаюць рэжысёры аматарскіх тэатраў. Ларыса Сартакова растлумачыла: адштурхоўвацца менавіта ад іх меркавання вырашана таму, што ўдзельнікі паглядзелі ўсе без выключэння пастаноўкі форуму. Яшчэ адну ўзнагароду прызначыць грамадская калегія. Гран-пры і тры званні дыпламантаў конкурсу назаве прафесійнае журы, большасць членаў якога крочыць з фестывалем амаль са дня яго заснавання. У сёлетні склад увайшла заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь, актрыса Тэатра-студыі кінаакцёра Ала Проліч і яе калега Анжэла Караблёва, актрыса ТЮГА Наталля Якаўлева, мастацтвазнаўца, выкладчык Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Вольга Грачова, педагог Юлія Ерусавя і акцёр, мастак, вядучы, пісьменнік Ігар Грыгор’еў з Санкт-Пецярбургу. Узначальваў самавітую талаку рэжысёр-пастаноўшчык Брэсцкага тэатра драмы Цімафей Львеўскі.

Буквары народаў свету

Памятны знак памерам 2,3 x 3,1 метры, прысвечаны першаму “Буквару” ў свеце, усталявалі ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

Міжнародная выстава з такой назвай адкрылася 26 красавіка ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Падзея прымеркавана да 400-годдзя выдання першай у свеце кнігі пад назвай “Буквар”, падрыхтаванай нашымі продкамі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ \ Фота аўтара

Усім цікаўным паказалі каля 1400 буквароў на 587 мовах народаў Еўропы, Азіі, Амерыкі, Афрыкі, Аўстраліі і Акіяніі. Аснову экспазіцыі склала ўнікальная прыватная калекцыя латвійскага педагога і літаратара Юрыса Цыбульса.

Асаблівае месца займаюць беларускія кнігі для навучання грамаце XVI — XXI стст. з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Розныя па складзе, графіцы, мастацкім афармленні, педагогічных прыёмах, яны прадэманстравалі пакрычастую і насычаную падзеямі 400-гадовую гісторыю айчыннага буквара. Азнаёміцца з імі можна да 15 верасня.

У рэдакцыю “К” звярнуўся неаб'якавы жыхар Брэста Аляксандр Пашчук. Ён імкнецца адстаяць стары дамок непадалёк ад чыгуначнага вакзала, які вось-вось мае стаць ахвярай будаўніцтва новага аўтавакзала. І з гэтай нагоды піша звароты ва ўсе інстанцыі. Тая аднапавярховая камяніца афіцыйна помнікам спадчыны не з'яўляецца. Гарадскія ўлады лічаць, што ніякай гістарычнай каштоўнасці яна не ўяўляе. А вось руплівец-краязнаўца перакананы ў адваротным. Атрымаўся акурат той выпадак, які адлюстроўвае агучаны ў мінулым нумары тэзіс: спадчына — гэта заўсёды поле канфлікту інтарэсаў, дзе вызначальную ролю часцяком грае не аб'ектыўная вартасць таго ці іншага аб'екта, а ацэначнае стаўленне да яго нашых сучаснікаў. І пытанне ў тым, як у гэтым выпадку прыйсці да паразумення.

Ілья СВІРЫН / Фота аўтара

СПАДАРОЖНІК ВАКЗАЛА

Той дамок добра праглядаецца з пешаходнага моста, па якім пасажыр трапляе з вакзала ў цэнтр Брэста. Адзелены парканам ад тлумных чыгуначных шляхоў дварык — наздзіў утульнае для цэнтра сучаснага горада месца. У сярэдзіне красавіка там ужо цвіў абрыкос: як-ніяк, поўдзень...

Тым не меней, неўзабаве бадай вясковая ідылія хоцькі-ня-хоцькі будзе парушана. Непадалёк будаўнікі ўжо шчыруюць над узвядзеннем вялізнай “каробкі” новага аўтавакзала. У тым, што гораду ён сапраўды патрэбны, ніхто не сумняецца. А замест той малаўцямнай з архітэктурнага пункту гледжання “перасечанай мясцовасці”, якая сустракае турыста пасля спуску з моста, будзе прасторная плошча. “Пад нож” пойдучь несамавітая піўнушка з пафаснай назвай і розныя буданчыкі, а таксама і зганданы дамок.

Усё гэта робіцца да тысячагоддзя Брэста, што выклікае ў Аляксандра Пашчука шчырае недаўменне. Маўляў, хіба ж можна з такой гістарычнай нагоды руйнаваць нешматлікія парэшткі гісторыі — хай зусім і не тысячагадовай даўніны!

— Паглядзіце, тут жа сцены — як у Брэсцкай крэпасці! — не хавае эмоцый спадар Аляксандр. — А цэгла якая, а падмурак! Ды ён жа яшчэ не адну сотню гадоў пра-стаіць пры належным даглядзе!

Той дамок плошчай трохі болей за 70 м² з'явіўся на свет разам з вакзалам. Паводле афіцыйных дакументаў, ён датуецца 1905 годам, аднак краязнаўцы схільныя павялічыць яго век яшчэ на пару дзесяцігоддзяў. Пабудова — тыповая для свайго часу. Раней з такіх камянічак тут складалася цэлая вуліца, але пажар 1915 года зрабіў сваю справу, і цяпер дом самотны.

Бадай усё сваё жыццё ён быў звязаны з вакзалам: тут жылі людзі, якія працавалі на чыгунцы. У 1950-я адзін з яго пакояў займала сям'я Карватаў — бацькі першага

Героя Беларусі. Аляксандр Пашчук перакананы, што гэты факт таксама варта ўзяць пад увагу.

АДЗІН У ПОЛІ ВОІН

Па сваёй адукацыі і прафесіі Аляксандр Пашчук не мае ні да культуры, ні да архітэктурныя ніякага дачынення. Колішні палітрук, які цяпер працуе ў “Брэстгазаапарце”. Краязнаўства і грамадскі актывізм — гэта тое, чым ён займаецца ў вольны ад працы час, зазвычай начны. Чаму? Навошта? Ды проста... душа

Толькі вось у выпадку з тым прывакзальным дамком Мікалай Уласюк лічыць, што краязнаўца не мае рацыі. Бо захоўваць яго проста неэтаэчна. Па-першае, няма архітэктурных вартасцяў, па-другое — на думку архітэктара, камяніца не надта будзе ўпісвацца ў новы ансамбль прывакзальнай плошчы. Да ўсяго, праектна-каштарысная дакументацыя на яе будаўніцтва ўжо гатовая і прайшла экспертызу.

З такімі аргументамі цяжка паспрачацца. Аднак у краязнаўцы ёсць зваротныя. Гэта адна з не-

болей, старадаўняя камяніца мае сучасную прыбудову з сілікатнай цэглай. Але ў дадзеным выпадку я рабіў бы акцэнт не на ўнікальнасці, а наадварот — на шарагавасці. Бо менавіта ў гэтым, як падаецца, адметнасць таго помніка. Прыкметныя аб'екты захоўваюцца куды лепш, чым “архітэктурны планктон”. А потым прыходзіць час спахапіцца, калі мы разумеем, што планктон вымер як від.

Як падаецца, гэты дом перадусім каштоўны нават не тым, што ў ім жылі бацькі першага Героя Беларусі, а тым, што бацькі героя

стасункі з уладнымі структурамі, даводзячы ім важнасць захавання таго ці іншага помніка. Другі — браць адказнасць на сябе і спрабаваць нешта рабіць самастойна, як тое ўжо адбываецца ў Мазыры з былым цыстэрцыянскім кляштарам. Можна збіраць аднадумцаў праз краўдфандынгавыя платформы, кансультавацца з экспертамі і спрабаваць пераканаць іншых у вартасці і важнасці твайі справы.

На вялікі жаль, у выпадку з Брэстам падобная планавасць наўрад ці атрымаецца. Па словах Аляксандра Пашчука, нейкіх грамадскіх арганізацый, якія б стала рупліліся пра захаванне спадчыны, у горадзе няма. Пра тое самае мне казаў і галоўны архітэктар. Прычым казаў, адзначым, са скрухай.

Тое, што сёння ў Брэсце назіраецца сапраўдны бум інвестыцый у будаўніцтва, відаць няўзброеным вокам. З аднаго боку, гэта радуе. З другога — такое ліхаманкавае засваенне сродкаў не магло не прывесці да згубных вынікаў. Таму тысячагадовы Брэст месцамі нагадвае якую-небудзь Хургаду — беднае рыбацкае паселішча, якое за пару дзесяцігоддзяў пераўтварылася ў вялізны курорт. Атрымалася “па-багатаму”, але штучна і кітчава.

І таму неаб'якавыя асобы, якія стрымліваюць гэты працэс, прымушаючы здумецца ды задумацца, без сумневу, карысныя ўсім.

Адпаведна, пра нейкія прыныповыя непаразуменні паміж уладнымі структурамі ды грамадскасцю ў выпадку з Брэстам казаць не выпадае: праблема тут хутчэй у іншым. Хочацца верыць, і лёс таго дамка (якім бы ён ні быў) не створыць гэтую прорву.

Раней у якасці своеасаблівага трацейскага судзі ў падобным выпадку часцяком выступала Міністэрства культуры краіны. Руплівец, які адстойваў падобны аб'ект, мог падаць заяўку на яго ўключэнне ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурнай спадчыны. Кваліфікаваныя спецыялісты, якія складаюць Рэспубліканскую навукова-метадычную раду, усебакова разглядалі пытанне. І пры іх станоўчым вердыкце (а такія здараліся нярэдка), бітву можна было лічыць выйгранай.

Сёння ж гэтае пытанне — у кампетэнцыі мясцовых органаў улады, і менавіта яны вырашаюць, зносіць або захоўваць. Мабыць, у нечым тут ёсць рацыя: ім з той спадчынай жыць. Ды вырашаць усе ўзніклыя праблемы. Вось і будынак кірхі, па словах Мікалая Уласюка, пакуль так і не знайшоў інвестара.

Зрэшты, хочацца верыць, часова. Як паведаміў Аляксандр Пашчук, не так даўно ўдалося знайсці вываз з яго першасным выглядам — зусім не такім непрыглядным, як цяпер. Аднавіць былое хараства падчас рамонту не будзе праблемай. Хай сабе гэта здарыцца не праз год, а праз дзесяць. “Кірха” можа і пачакаць, спяшацца тут надта не выпадае.

Урэшце, магу прывесці тут апошні аргумент. Сёння каштоўнасць той камянічкі і праўда выклікае сумневы. А вось гадоў праз сто...

Каштоўнасць “архітэктурнага планктону”

Панарама будучай прывакзальнай плошчы. Фота зроблена з пешаходнага моста.

баліць! У тысячагадовым горадзе і так зусім вобмаль сведчанняў мінулага. А калі іх яшчэ і наўмысна зніштажаюць...

У нечым, ён падобны да героя звягінцаўскага “Левіяфана” — хіба што без шкодных звычай (тут спадар Аляксандр мае прыныповую пазіцыю). І яшчэ без той істэрычнай “упёртасці”. Наадварот, брэсцкі краязнаўца падкрэслівае, што ні з кім ваяваць не хоча, выступаючы выключна за пошук кансэнсусу.

Адну сваю бітву спадар Пашчук ужо выйграў. Яшчэ адна размешчана ля вакзала старая камяніца (краязнаўца мяркую, што яна будавалася як лютэранская кірха) таксама ішла пад знос. Але ў выніку яго захадаў гарадскія ўлады вырашылі той будынак захаваць. Хача дзеля гэтага нават спатрэбілася змяніць архітэктурны праект той самай плошчы.

Пра існаванне такога грамадзяніна, як Аляксандр Пашчук, начальнік упраўлення архітэктурны і градабудаўніцтва Брэсцкага гарвыканкама Мікалай Уласюк даўно ведае. Яно і зразумела: руплівец несупынна тарпедуе гарадскія інстанцыі сваімі зваротамі.

Звычайна людзі, якія “перашкджаюць жыць”, выклікаюць у адказных асобаў адназначнае стаўленне. Але пачуўшы ад мяне гэтае прозвішча, галоўны архітэктар Брэста адрэагаваў іначай: паболей бы такіх неаб'якавых! І адчувалася, што гэта шчыра.

Аляксандр Пашчук.

жылі ў тыповых для свайго часу ўмовах — як на сёння, дык не надта прывабных. Пабыўшы ў тым закутку, літаральна адчуваеш подых часу. Таму і разумееш, чаму ўвага менавіта да “шараговых” узораў спадчыны ва ўсім свеце цяпер у трэндзе.

СПАДЧЫНА МАЛЫХ РАДЗІМ

Выканаўчы дырэктар грамадскага аб'яднання “Гісторыка” Таццяна Пятрова нават выкарыстоўвае для вызначэння падобных аб'ектаў асобны тэрмін — “спадчына малых радзім”:

— Гэта тыя аб'екты, якія знаходзяцца “пад бокам”, да якіх ты настолькі звыкся, што іх каштоўнасць разумееш толькі тады, калі можаш страціць. На жаль, праблема зносу такіх гістарычных аб'ектаў, якія не маюць статусу, — перманентныя і сістэматычныя. Нядаўна вось падобная сітуацыя ўзнікла ў Баранавічах, потым — у Лідскім раёне. І таму важна, каб мясцовыя актывісты вызначылі для сябе, якія будынкі яшчэ не пад аховай, але вартыя захавання. І распачалі планавую падрыхтоўку неабходных дасье.

На думку Таццяны Пятровай, у справе захавання падобных аб'ектаў можна ісці двума шляхамі. Першы — гэта наладжваць

Ці ведаеце вы імя вынаходніка швейнай машыны? Можна, згадаеце, хто прыдумаў светлафор, пыласос, шаравы кран, запальнічку, хірургічны скальпель, рухомую пажарную лесвіцу? А можна, ведаеце імя аўтара эфектнай афішы, якая спыніла ваш позірк у вулічным тлуме?

Наўрад ці, калі вы не ў тэме. Кожны больш-менш адукаваны чалавек нешта чуў пра Шэкспіра ці Рэпіна, хоць можна не чытаць кніг і не хадзіць у музей. А імёны творцаў, што прыдумалі зручныя рэчы, без якіх немагчыма ўявіць наш побыт, якія ствараюць нам станоўчы настрой і дапамагаюць, калі надараецца бяда, выкараскацца з экстрэму, здолее назваць хіба што спецыяліст па гісторыі матэрыяльнай культуры. Каб выправіць гэтую несправядлівасць, мы вырашылі падрыхтаваць блок матэрыялаў пра дызайн і дызайнераў, якім наканавана заўжды застацца невядомымі для грамады салдатамі тэхнічнага прагрэсу. Пра некаторыя чыннікі беларускага дызайну, які яшчэ чакае свайго ўдумлівага гісторыка, некалькі наступных матэрыялаў.

Цяжка спрынтару на марафоне

19 — 20 красавіка на кафедры дызайну факультэта сацыякультурных камунікацый Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта адбылася навукова-практычная канферэнцыя “Актуальныя праблемы дызайну і дызайн-адукацыі”.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

УЖО НЕ ЭЛІТАРНАЯ, ЯШЧЭ НЕ МАСАВАЯ

Дызайнераў у Беларусі сёння рыхтуюць некалькі вышэйшых навучальных устаноў і шэраг сярэдніх спецыяльных. А для тых, хто не збіраецца рабіць дызайн сваёй прафесіяй, але хацеў бы мець пра яго ўяўленне (хаця б для таго, каб аздабляць сваё жылло), існуюць кароткачасовыя курсы па розных спецыялізацыях. Пачатковыя веды ў гэтай галіне можна атрымаць нават у дзіцячых школах мастацтваў. Да таго ж, можна прадоўжыць адукацыю за мяжою ды, зрэшты, там і застацца. Так што дызайн-адукацыя ў нашай краіне — шырока разгалінаваная структура. Дызайн у нас даўно страціў арэол элітарнасці. Сёння гэта проста прафесія. Калі і не масавая, дык даволі распаўсюджаная.

У гэтай галіне, як і ў іншых сегментах нацыянальнай адукацыйнай сістэмы, увесь час даводзіцца вырашаць няпростыя пытанні. Зарабляць грошы, павялічваючы колькасць платнікаў — альбо дбаць пра прэстыж навучальнай установы і рабіць жорсткі адбор ужо на стадыі прыёму дакументаў? Рыхтаваць спецыялістаў пераважна для Беларусі — ці імкнуцца пашырыць сваю прысутнасць на міжнародным рынку адукацыйных паслуг? Засяродзіцца на спецыялізацыях — альбо рыхтаваць прафесіяналаў шырокага профілю, здольных адаптавацца да якіх заўгодна варункаў? Адным словам, спецыялістам было пра што пагаварыць.

У НОВЫ ДОМ СА СТАРЫМІ ПРАБЛЕМАМІ

Да канферэнцыі былі прымеркаваны выставы лепшых студэнцкіх работ. Даклады ахоплівалі шырокае кола праблем: ад вызначэння ролі агульнамастацкіх дысцыплін (малонак, жывапіс) у навучальным працэсе і метадык выкладання дысцыплін уласна дызайнерскіх да асэнсавання ролі геніяў мінуўшчыны ў станаўленні дызайну як прафесіі і сацыяльна-культурнай з’явы і спробы ўявіць вектар развіцця прафесіі, зыходзячы з рэалій бя-

Узоры беларускага дызайну.

Між іншым...

Мне чамусьці падаецца, што пры любым раскладзе беларускай эканомікі і пры любых прыярытэтах сацыяльнай сферы пэўныя формы дызайну будуць запатрабаваныя заўжды. Кафедра належыць факультэту сацыякультурных камунікацый. Не ведаю, як там сацыякультурныя, а вось звычайных візуальных камунікацый нават у Мінску відавочна не стае.

Калі мяне запрасілі папрэсутнічаць на канферэнцыі, я запытаўся, як туды даехаць. Гэты факультэт знаходзіцца за акружнай дарогай. Мне назвалі нумар аўтобуса, які ідзе ад чыгуначнага вакзала. Я тройчы абыйшоў Прывакзальную плошчу па перыметры, але патрэбнага мне аўтобуса не прыпынку так і не знайшоў. Не было ўказальнікаў з маршрутамі ні на выхадзе з метро, ні ў падземных пераходах. Запытаўся ў кіёску “Мінсктранса”, там таксама не ведалі. Давялося ехаць на электрычку.

Месцы, дзе магла знаходзіцца патрэбная мне інфармацыя, паўсюдна былі завешаны гандлёвай рэкламай. Вось, падумалася мне, чым не тэма дыпломнай работы для адмыслоўцаў камунікатыўнага дызайну — распрацоўка візуальных камунікацый для чыгуначнага вакзала Мінска. Каб не марнавалі час мінчукі і госці. Дарэчы, такая распрацоўка хутчэй за ўсё зацікавіць дзяржаўнае прадпрыемства “Мінсктранс” і Міністэрства транспарта і камунікацый. Вось табе і пачатак супрацоўніцтва ВНУ з іншымі структурамі. Пачаць можна з малага — і праз паспяховую рэалізацыю патрэбнага гораду праекта давесці ўсім сваю патрэбнасць.

гучага стагоддзя. Але, бадай, самай цікавай часткай гэтага дызайн-сумоўя быў круглы стол, якім завяршалася канферэнцыя.

Акрамя выкладчыкаў і гасцей, на ім прысутнічалі студэнты, што можна трактаваць як праяву дэмакратыі. Але паколькі дэмакратыя прадугледжвае свабоду слова, выкладчыкам давялося пачуць з вуснаў студэнтаў і пэўныя рэзэнзіі. Так, ім не даспадобы зневажальна-паблажлівае стаўленне да сябе, якое яны, нібыта, адчуваюць на першым курсе. Той, хто пытаўся, у адказ пачуў: стаўленне, насамрэч, нармальнае, а вось ступень падрыхтаванасці першакурснікаў бывае такой нізкай, што выкладчык іншым разам з цяжкасцю стрымлівае раздражненне. Пры гэтым студэнтам паабяцалі іх заўвагі ў навучальным працэсе ўлічыць.

УСЁ ЯКАСНАЕ КАШТУЕ ДОРАГА

Гаварылася і пра неабходнасць сувязі навучання з вытворчасцю. Адзначалася, што калі няма размеркавання, дык ва ўмовах няпростай эканамічнай сітуацыі выпускнік нібыта завісае ў паветры, і калі-нікалі вымушаны шукаць заробак у сферах ад дызайну вельмі далёкіх. Было б пажадана, каб студэнт мог давесці сваю работу (не толькі дыпломную, але і курсавую) да прамысловага ўзору. Для гэтага кафедры трэба ці ўласная даследчая вытворчасць, ці дамовы з прамысловымі прадпрыемствамі, дзе студэнты маглі б практыкавацца.

Заканчэнне — на старонках 6 — 7.

Дзяжурны па нумары

Не купляйце білеты бяздумна

Спажывецкі экстрэмізм стаў адной з самых вострых праблем для вытворцаў тых ці іншых прадуктаў. Са злоўжываннем правамі з боку спажываўца сутыкаюцца ўсе, хто па сваёй прафесіі рэалізуе паслугі і тавары фізічным асобам. Як вядома, беларускія тэатры даўно перакаваліфікаваныя ў тэатральна-відовішчныя ўстановы. Сярод цэнтральных патрабаванняў да іх — абслугоўванне насельніцтва. Ці трэба здзіўляцца, што айчыныя калектывы не пазбеглі агульных для рынку цяжкасцяў?

Настасся ПАНКРАТАВА

На заканадаўчым узроўні тэрміну “спажывецкі экстрэмізм” не існуе, але ў сітуацыю, калі грамадзянін пераўтварае абарону сваіх правоў у магчымае атрыманне асабістай выгады, трапляюць ці не кожны рытэйлер. З тэатрамі праблема раскрываецца крыху ў іншым ракурсе: узброіўшыся скаргамі, глядач, чые чаканні не супалі з убачаным на сцэне, патрабуе перарабіць спектакль (напрыклад, выключыўшы не ўпадабаную ім мізансцэну) альбо ўвогуле выдаліць назву з афішы. І выпадкаў такіх больш, чым падаецца на першы погляд.

Адзін з апошніх — сутыкненне розных глядацкіх поглядаў на нядаўнюю прэмію Гомельскага гарадскога маладзёжнага тэатра “Ляцелі арэлі” па аднайменнай п’есе айчынага драматурга Канстанціна Сцешыка. Наўрад ці рэжысёр Дзяніс Паршын, беручыся за актуальную п’есу, чакаў, што яго пастаўка стане не толькі нагодай для дыскусій пра жыццё і мастацтва, але і мішэнню для скаргаў.

Паводле п’есы, адзін з цэнтральных вобразаў — 16-гадовая дзяўчына, якой сумна жыць. Праз зносіны з дарослым мужчынам, які таксама забываўся ў сваім жыцці, яна шукае хоць якія зачэпкі, каб зразумець, як існаваць далей. І з уласцівай падлеткам катэгарычнасцю бачыць выхад толькі ў смерці.

Вось гэтыя зусім не святочна-балаганістыя развагі і выклікалі абурэнне некаторых глядачоў гомельскага спектакля. Замест таго, каб паспрабаваць зазірнуць у душу разгубленага пакалення, “узрушаныя і неаб’якавыя” пачалі пісаць скаргі. У сацсетках можна пабачыць фотакопіі лістоў з савецкім “душком” на тэму “час вяртаць цэнзуру” або “ў храме мастацтва павінны вучыць дабру”. І любімы дyleтанцкі аргумент: маўляў, у тэатры павінны забаўляць, а не думаць і адчуваць.

Камусьці падасца, што праблема выскваркі не вартая: не звяртаць увагі на пустыя скаргі ды ўсё. Але ў суседняй Расіі не паспелі азірнуцца, як за апошнія гады незадавальненне асобна ўзятых глядачоў перарасло ў сапраўдны глядацкі экстрэмізм. І сёння натоўпы незадаволеных зрываюць адкрыццё выстаў, дабіваюцца зняцця з рэпертуару нялюбых ім спектакляў, пагражаюць рэжысёрам. Упэўнена, большасць “змагароў за чысціню мастацтва” тых творцаў, якім яны абвешваюць анафему, у вочы не бачыла, але іх галасоў чамусьці страшэнна баяцца чыноўнікі...

Хочацца верыць, што ў Беларусі падзеі не будуць развівацца па гэ-

тым сцэнары, што нашы адказныя ведамствы будуць абараняць правы грамадства на свабодны доступ да розных формаў і жанраў мастацтва. Тады можна будзе марыць пра новы этап стаўлення да скаргаў. Чаму б не разглядаць іх у якасці зыходнай кропкі для разваг пра законы творчасці, а не як падставу для рэагавання, якое сёння раз-пораз выліваецца ў прыход у тэатр рознага кшталту камісій, разбор палётаў і магчымыя наступствы для калектыву?

А замест эпілога працягуюць словы акцёра, рэжысёра, драматурга Дзмітрыя Багаслаўскага:

— Мы ніяк не хочам прызнаваць сацыяльную функцыю тэатра. Ці проста падладжваем яе пад сябе, пад тое, што неабходна нам. Нельга не гаварыць пра праблему, інакш яна ніяк не вырашыцца. Менавіта таму такія п’есы, як “Ляцелі арэлі”, неабходныя сучаснаму тэатру, які хоча гаварыць з глядачом сучаснай мовай. Добрую п’есу рэжысёр можа “прачытаць” некалькімі спосабамі, знайці мноства рашэнняў. Таму ў размовах з калегамі я чуў розныя інтэрпрэтацыі гэтага тэксту, і ўсе яны пераканаўчыя, самадастатковыя, а гэта азначае, што п’еса сапраўды шматгранная. Новую драму любяць папракаць у чарнусае. Але тут пытанне ў ракурсе погляду. Асабіста я не бачу ў той жа “Ляцелі арэлі” жаху суіцыду, алкагалізму ці чаго-небудзь яшчэ. Для мяне п’еса сутыкае тры розныя пакаленні людзей, калі само жыццё выкідае іх на ўзбочыну, і яны не ведаюць, як далей жыць. Тэатр займаецца чалавекам, таму ў першую чаргу ў гэтай п’есе неабходна бачыць жывую гісторыю. І ў тысячны раз кажу: не купляйце білеты бяздумна, ну прачытайце вы анатацыю! Гэта зойме ў вас роўна адну хвіліну, але потым вы не будзеце расчараваныя.

Апошняя выказанне спадара Дзмітрыя падтрымліваю абедзюма рукамі. Глядачы пасля спектакля не шкадуць часу на ўзрушаныя лісты, што дасылаюцца ва ўсе інстанцыі ды ўспеньваюць сацсеткі, патрабуючы “забараніць”, “не дапусціць”, “выключыць з афішы”. А можна было ўсяго толькі папярэдне “загугліць” назву п’есы, імя рэжысёра — і, магчыма, пасля прачытанага выбраць іншы спектакль. А някуплены білет пакінуць іншаму аматару тэатра, які акурат мае патрэбу менавіта ў такой шчырай размове — у пэўнай меры балючай, але менавіта праз гэтае вострае ўспрыманне ачышчальнай. Чамусьці ў нашым грамадстве часта забываюцца на простую ісціну: у чалавека побач могуць быць зусім іншыя запатрабаваны і чаканні да мастацтва. І той, другі, таксама мае на іх права.

Шпацыруючы міма Купалаўскага тэатра, я — як, напэўна, і многія іншыя мінакі — не раз спынялася, каб паглядзець на плакаты, прысвечаныя яго спектаклям: “Дзве душы”, “Запалкі”, “Каханне як мілітарызм”, “Войцэк”... Кожны з іх прыцягваў увагу сваёй вынаходлівасцю. Але наўрад ці многія з глядачоў змогуць назваць імя іх аўтара. Дызайнер Настасся ПАНЦЭВІЧ, якая тых плакаты рабіла, цяпер жыве ў Польшчы, але для нашай размовы адлегласць не стала перашкодай — чаго, на жаль, не скажаш пра супрацоўніцтва ў сферы дызайну.

Ганна ШАРКО / Фота Кацярыны АФНАСЬЕВАЙ

Настасся Панцэвіч.

— Не крыўдеш з-за таго, што тваё аўтарства не пазначана?

— Насамрэч, плакатыстаў ніколі не падпісвалі на плакатах, прынамсі ў Купалаўскім тэатры. Калісьці гэтае пытанне ўздымалася, але ўсё ж такі вырашылі не пісаць імя аўтара, паколькі палічылі, што рэжысёр і сцэнограф прыкладаюць больш намаганняў, чым плакатыст. Я ніколі не крыўдзілася, бо тых, хто хочучь ведаць імя

Плакат павінен чапляць

— Як ты стала плакатысткай?

— Калі я вучылася ў Акадэміі мастацтваў, у нас быў такі прадмет, як плакат. Нам казалі, што гэта вышэйшая ступень візуальнага майстэрства. Мяне зацікавіла такая форма, мне падабалася, што ў плакаце адна карцінка можа быць складзена з розных вобразаў і метафар, з элементаў тыпаграфікі або 3D-мадэлявання.

— Акадэмія мастацтваў дала досвед ведаў або давалася дзесьці яшчэ вучыцца?

— Вучыцца мне надакучыла, бо прыемней гэта рабіць на працы. Такая вучоба праходзіць значна хутчэй і прадуктыўней, яна больш мэтанакіраваная, чым у навучальнай установе, дзе акцэнт робіцца на ўсебаковае развіццё. Перакананая, што ўжо ў студэнцкія гады неабходна працаваць па спецыяльнасці, бо пачынаць па атрыманні дыплама будзе вельмі цяжка. Трэба разумець: Акадэмія толькі дае табе базу. Ты вучыцца працаваць са святлом, кампазіцыяй, шрыфтамі. Для мяне самым каштоўным было тое, што нас вучылі мысліць, прадумляць канцэпцыі.

— Чаму ты пераехала ў Польшчу? Там больш магчымасцяў рэалізаваць сябе як дызайнер?

— У Польшчы мне проста камфортней жыць, але з пункту гледжання дызайну магчымасці такія самыя, як і ў Беларусі. Я ніколі не адмаўлялася ад праектаў, якія мне цікавыя, таму га-

товая працягваць працаваць з нашымі заказчыкамі. Каб Купалаўскі прапанаваў мне далей рабіць плакаты для іх, я пагадзілася б, але яны, на жаль, не хочучь камунікаваць дыстанцыйна, ім патрэбныя жывыя зносіны.

— У чым розніца паміж афішай і плакатам, і які мэсэдж яны павінны даносіць да глядача?

— Зразумела, што афіша больш інфарматыўная рэч, чым плакат: на ёй заўсёды знойдзеш дату, месца і час правядзення мерапрыемства. Плакат можа не мець нічога з гэтага. Таксама ўсё залежыць ад таго, што мы хочам: адлюстраванне атмасферы спектаклю, паказанне галоўнага героя ці як ён успрымае сябе ў спектаклі, нейкае дзеянне... А можа, і ўвогуле ніяк не звязаную са спектаклем рэч, якая, аднак, раскрывае яго асноўную сутнасць. Напрыклад, штогод шмат людзей з усяго свету малююць плакаты да “Гамлета” — класічныя, наватарскія, мінімалістычныя ці максімалістычныя, але ўсе нясуць у сабе адзіную ідэю, і часцей за ўсё на іх паказана карона.

— Плакат — гэта мастацтва, або...?

— Найперш, плакат павінен чапляць, прычым на любой адлегласці — будзь то 5 ці 20 метраў. Як бы ні гаварылі, што плакат — гэта мастацтва, галоўнай яго функцыяй застаецца прыцягнуць людзей на спектакль.

— А цяжка было працаваць у тэатры? Як ты абмяр-

коўвала плакаты, ці глядзела спектаклі перад тым, каб зрабіць нейкія эскізы?

— Звычайна замаўлялі плакат дзесьці за 4 — 5 месяцаў да прэм’еры. Зразумела, спектакль я бачыць не магла — хіба пачытаць п’есу альбо паглядзець знятыя паводле яе фільм. Рабіла эскізы, прыносіла іх рэжысёру, мы ўсё абмяркоўвалі, ён уносіў пэўныя карэктывы, я прапавала далей, і ўрэшце мы на чымсьці спыняліся. Але апошняе слова было заўсёды за мастацкім кіраўніком Мікалаем Пінігіным. Увогуле, мая асноўная праца заключалася ў тым, каб перавесці слоўную алегорыю ў візуальную, таму з кожным спектаклем усё рабілася парознаму.

— Ці ёсць нейкі асаблівы падыход да візуалу, які робіцца да тэатра?

— Па шчырасці, у кожнага тэатра павінен быць брэн-

дбук з прапісаным у ім фірменным стылем, на аснове якога будаваліся б іншыя праекты. Паколькі беларускія тэатры не пазіцыянуюць сябе як брэнды, у іх усё існуе на словах, і гэты стыль нідзе не прапісаны. Нават няма правілаў, як выкарыстоўваць лагатып на фарматах. Я часцей сутыкаюся з тымі арганізацыямі, якія маюць брэнды, і дакладна ведаю, што мая афіша ці плакат павінны будавацца па яго правілах, каб брэнды пазнаваўся.

У Купалаўскага свой стыль ёсць, і ў яго рамках амаль немагчыма зрабіць крок улева ці ўправа. Прыкладам, тэатр ніколі не дазволіць змясціць на плакаце проста геаметрычныя фігуры. Аднак, скажам, у Францыі ёсць тэатр, які прыцягвае да супрацоўніцтва самых розных мастакоў: адзін малюе абстракцыі, другі — рэалістычныя выявы, трэ-

ці ўвогуле працуе з нейкім канцэптам. І гэта іх стыль! У нашай краіне мы не можам сабе многа дазволіць, бо людзі не прызвычаліся, яны проста не зразумеюць. Аднак паспрабаваць было б варта. Многія арганізацыі баяцца эксперыментавання, у іх ёсць стыль, які фарміраваўся шмат гадоў, і я, як графічны дызайнер, гэта адчуваю.

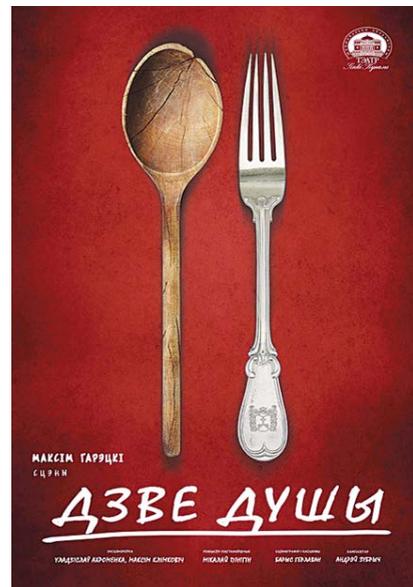
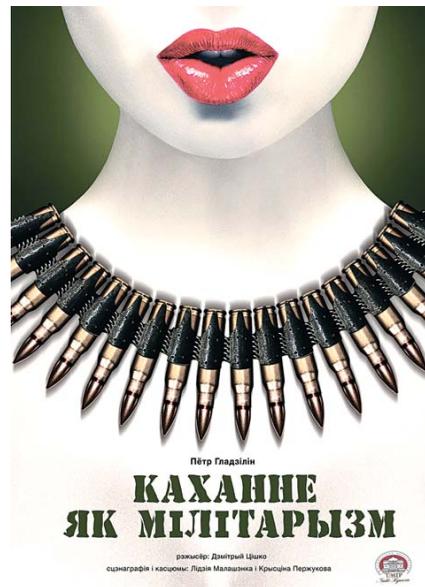
— Аднак, эксперыментаванне ўдалася?

— Чаму ж? Я сапраўды ўдзячная Купалаўскаму тэатру за гэтую магчымасць. Так, большасць маіх эксперыментаў заканчваліся тым, што, на жаль, рэжысёр заставаўся пры сваім меркаванні. Напрыклад, да спектакля “Запалкі” ў мяне набралася больш за 50 добрых эскізаў. Але ж я магу выкарыстаць іх дзесьці яшчэ — нядаўна вось з сябрамі захацелі зрабіць майкі з такімі прынтамі!

дызайнера, заўсёды змогуць мяне знайсці, хоць я асабліва не займаюся самапіярам. Паколькі правы на плакаты належачь тэатру, яны могуць рабіць з імі ўсё, што хочучь. Калі пачнуць штосьці змяняць, правіць, ці на аснове старога плаката новыя маляваць — я не супраць, хай ён толькі развіваецца ды асвяжаецца.

— Як ты ставішся да плакатаў іншых мастакоў?

— Я гляджу на іх не з пункту гледжання спажаўца, мяне больш цікавіць крэатыўная частка, нейкія візуальныя новыя рэчы. Я рэагую на гэта і думаю пра тое, як выкарыстаць штосьці падобнае ў сябе. Мне заўсёды цікава, як усё развіваецца, бо мае плакаты мусяць быць сучаснымі. Таму першае, што я раблю на працы, — гляджу партфоліа розных дызайнераў у інтэрнэце. У Акадэміі нам казалі, што не

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 5.)

Цяжка спрынтару на марафоне...

Але скажу шчыра: паводле аб’ектыўных прычын, выпускнікі кафедры не настолькі канкурэнтаздольныя, каб зацікавіць патэнцыйных працадаўцаў. У сувязі з вышэйсказаным, на круглым сталі прагучала думка, што сёння ў кафедры дызайну БДУ дзве асноўныя праблемы. Першая: дзе ўзяць абітурыента. Другая: куды яго пасля дыпламу ўладкаваць.

Даволі гарачая дыскусія ўзнікла паміж вядомымі сваімі тэарэтычнымі распрацоўкамі Алегам Чар-

нышовым — прадстаўніком пакалення, якое распачынала дызайн у Беларусі, — і Уладзімірам Голубевым, практыкам адукацыйнай справы, дацэнтам кафедры дызайну БДУ. Першы сцвярджаў, што беларускі дызайн знік разам з Савецкім Саюзам, дзе гэтая дзейнасць была сацыяльна арыентаванай. Сёння ж, калі крытэрыем поспеху лічыцца прыбытак, гаварыць пра дызайн у высокім сэнсе гэтага слова ўвогуле не даводзіцца. Прасцей кажучы, ра-

ней было добра, а цяпер кепска.

Мне гэтая тырада нагадала дыялог з фільма “Уся каралеўская раць”. Калі галоўнаму герою Джэку Бёрдану сябра ягонага юнацтва гаворыць: “Цудоўнае ў нас мінулае!” Той адказвае: “Ты ж не скажаш, што ў нас цудоўны цяперашні час, а ён, між іншым, узнік якраз з нашага мінулага”.

У сваю чаргу, Голубеў перакананы, што нічога нікуды не знікала. Болей за тое — па шчырасці, усё

толькі пачынаецца. І калі мы сёння маем у Беларусі нейкае падабенства дызайну, дык гэта толькі дзякуючы наяўнасці ў нашай краіне пэўных рысаў капіталізму.

Прагучалі меркаванні, што праблемы з уладкаваннем дызайнераў, чыя сфера — прамысловасць, трэба прымаць як дадзенасць. І навучыцца нарэшце пераконваць працадаўцаў, што дызайн хочь і дорага каштуе, але гарантуе прыбытак, які перакрывае тых затраты.

ЯК ДАВЕСЦІ СВАЮ ЗАПАТРАБАВАНАСЦЬ?

У сённяшніх умовах адносна някепска пачуваецца дызайн графічны. На яго ёсць сацыяльны і камерцыйны запыты. Дык, можа, кафедры варта на гэтым кірунку і засяродзіцца? Патэнцыял дызайн-графікі запатрабаваны ва ўсіх візуальных камунікацыях — ад вулічных шыльдаў да відэа. Згадваліся меркаванні замежных спецыялістаў пра выхаванцаў беларускай школы дызайну. На іх

думку, нашы хлопцы могуць даць фору замежным калегам, калі трэба прапанаваць арыгінальную ідэю і зрабіць яе эфектна пад ачу. А вось прайсці шлях ад ідэі да вытворчасці, да вынікавага прадукту ім даволі складана. Між тым, канкурэнтная барацьба ў галіне дызайну вымагае якасцяў не столькі спрынтара, колькі марафонца.

Дацэнт кафедры Аляксандр Длатоўскі выказаў меркаванне, што праблемы навучальнага працэсу і рэалізацыі выпускнікамі

варта гэтага рабіць, бо пэтым шмат чаго запазычваліся. Але ў жывапісе гэта звычайная практыка, калі мастакі вучацца капіістыцы. У графічным дызайне павінен быць той жа падыход: пакуль не паўторыш тое, што ўжо зрабілі, не зразумееш, як зрабіць яшчэ лепш.

— **Ці цэняць беларусы плакатнае майстэрства? Наколькі яны яго разумеюць?**

— Я сказала б, не столькі не цэняць, колькі проста не ведаюць яго, бо сустрэць плакаты ў Мінску можна толькі каля Купалаўскага і Вялікага тэатраў. Астатнія прастора горада проста забітая рэкламай. Нягледзячы на гэта, у нас усё ж такі ёсць аматары плаката, якія нават ездзяць у Маскву на выставы. У асноўным, гэта студэнты і выкладчыкі з Акадэміі мастацтваў. Што да мінакоў... У нас няма культуры ўспрыняцця плаката, і ў гэтым праблема.

— **Як, па-твойму, плакат уплывае на эстэтыку горада? Ці мяняе ён гарадское асяроддзе?**

— Мінск — вельмі чысты горад. Графіці часта замаляваюць, стыкеры зрываюць. Каб мы вешалі плакаты па ўсёй сталіцы, магчыма, гэта было б прыгожа. Хаця... гледзячы якія гэта плакаты і ў якім месцы. Насупраць Купалаўскага яны вісяць як у музеі, тэатр вельмі акуратна адносіцца да іх. Калі на вуліцы шмат яркіх карцінак, разумела, выглядаць гэта будзе не вельмі эстэтычна. Таму ёсць розніца, калі плакат проста вешаюць на плот, або калі ён гарманічна ўваходзіць у навакольнае асяроддзе і не выглядае як іншародная пляма. Цяпер некалькі пачала выглядаць вуліца Кастрычніцкая. Я сказала б, яна пераўтварылася ў “брудную арт-простору”. Ты ўжо не можаш павярнуць галаву, каб не пабачыць хоць якую карцінку. Мне здаецца, на Кастрычніцкай перабралі з андэграўндам, нягледзячы на тое, што ён стварае гэтую атмасферу Дэтройта.

— **Ідзе шмат дыскусій наконт кошту мастацтва ў нашай краіне. Скажам, вядуцца спрэчкі наконт фатаграфіі. А колькі павінен каштаваць дызайн плаката?**

кафедры свайго творчага патэнцыялу немагчыма вырашыць адно высілкамі кафедры, факультэта, універсітэта. Каб нешта змяніць у зацверджаных навучальных праграмах, зрабіць іх больш адпаведнымі патрэбам рынка, каб дакладна акрэсліць, якога ўсё ж такі спецыяліста тут рыхтуюць, трэба дазвол уладных структур. Адпаведна, паразумення неабходна шукаць найперш з дзяржаўнымі ўстановамі, адказнымі за адукацыю.

З гэтым пагадзіліся і выкладчыкі кафедры, і госці з Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастац-

— Здаецца, у нашым свеце пакуль не ўсталяваліся нейкія кошты. Прайсы вар’іруюцца, людзі парознаму сябе ацэньваюць, і гэта часцей прыводзіць да такога працэсу як дэмпінг. Калі ў дызайнераў-фрылансераў на рынку лагатып будзе каштаваць 500 у.а., знойдзецца той, хто прапануе за 100. Зразумела, што давайцецца з 500 панізіць да 300 у.а. Сёння кожны сам вырашае, колькі ён бярэ за гадзіну працы і нават за напрацаванае імя — таксама як і ў фатаграфіі. Роўніцы ніколі не будзе. Да ўсяго, многія не разумеюць, што сабекошт фота можа складаць нават тысячы долараў. Тое самае тычыцца і дызайну — ён можа ўтрымліваць, скажам, складаную 3D-графіку, якая патрабуе магутнага абсталявання.

— **А калі гаворыць пра сучасныя тэхналогіі і хуткасць аднаўлення і развіцця дызайну, Беларусь адстае ад іншых краін?**

— І так, і не. Усё ж такі, доступ у інтэрнэт ёсць ва ўсіх. Кожны можа прайсці анлайн-курсы або знайсці заказчыка за мяжой. Беларускія аўтары заваёваюць узнагароды на еўрапейскіх конкурсах. Але праблема ў іншым: наш рынак не можа забяспечыць дызайнераў заказамі. Тая ж кінаіндустрыя амаль не займаецца спецэфектамі, хаця ў нас ёсць добрыя “трохмершчыкі”, якія вымушаны працаваць на іншыя краіны. Калі працу, якую зрабіў беларус, выстаўляе Германія, тады здаецца, што мы адсталі.

— **Якім мусіць быць добры дызайнер, каб на яго быў попыт?**

— Дызайнер павінен стварыць канцэпцыю і дакладна яе ўвасабіць, а не сядзець ды выдумляць нейкія дзіўныя рэчы, якія ніхто не разумее і за якія ніхто не заплаціць. Дызайнеру ставяць пэўныя ўмовы, ён вырашае канкрэтныя задачы, робіць усё так, каб яго праца была максімальна даступная і зразумелая. Як заказчыку, так і простым мінакам.

К

тваў. Прафесар кафедры прамысловага дызайну БДАМ Валянцін Каламіец сказаў, што зусім неабавязкова на зварот адразу будзе станоўчая рэакцыя ўлады, але адчыняюць дзверы толькі тым, хто ў іх грукае. Трэба звярнуцца і раз, і два, і тры. Знайсці аргументы, якія пераконваюць. Дызайнерам павінен быць уласцівы комплексны падыход да вырашэння праблем. Гэта значыць — дзейнічаць па розных кірунках, такім чынам павялічваюцца шанцы на поспех. Цяжка спрынтару на марэфоне, але выйсця няма.

К

3 — 4 красавіка 1987 года адбылася знакавая для савецкага дызайну падзея. У Маскве ў Калоннай зале Дома Саюзаў прайшоў Устаноўчы з’езд Саюза дызайнераў СССР. Прысутнічалі 615 дэлегатаў з усіх куткоў “адной шоста часткі сушы”. 25 з іх — з Беларусі. Адзін з іх быў абраны членам Праўлення навастворанага саюза. І менавіта яго аднагалосна абралі прэзідэнтам Саюза дызайнераў тады яшчэ БССР, які быў заснаваны ў Мінску 14 снежня таго ж 1987 года.

На жаль, імя гэтага чалавека вядомае толькі прафесіяналам. Затое, яго творами захапляюцца самыя шырокія масы. Многія мінчукі памятаюць, якое моцнае ўражанне выклікала ва ўсіх з’яўленне на нашых вуліцах тралейбуса чацвёртага пакалення “Вітаўт”. А сваім густоўным і эфектным абліччам ён абавязаны менавіта Аляксандру ДЛАТОЎСКАМУ. 24 красавіка старэйшына беларускага дызайну адсвяткаваў сваё 80-годдзе.

“ЗАЛАТЫЯ РУКІ”

У дванаццаць гадоў ён сабраў супергетэрадычны радыёпрыёмнік. У чатырнаццаць — зрабіў сабе веласіпед са знойдзеных на сметніку бракаваных дэталюў. Будаваў малацілку, легкавы аўтамабіль...

Свой творчы шлях да вяршынь індустрыяльнага дызайну Длатоўскі пачынаў мастаком-канструктарам на Мінскім станкабудаўнічым заводзе Кастрычніцкай рэвалюцыі. За плячымі была адукацыя ў Мінскім архітэктурна-будаўнічым тэхнікуме і праца тэхнікам-архітэктарам у такіх установах, як Белдзяржпраект і Мінскпраект. Потым — вучоба на кафедры прамысловага мастацтва Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута.

Дыпломная работа Длатоўскага адлюстроўвала тагачасную мару кожнага савецкага грамадзяніна — мець індывідуальны сродак транспарту. Пакуль у іншых краінах стваралі мадэлі бюджэтных аўто, Аляксандр прыдумаў арыгінальную ідэю, якая магла стаць новым напрамакам прамысловасці — мотакупэ. Але самае важнае, што... яно ездзіла! Дызайнер стварыў не толькі вонкавае аблічча — ён зрабіў сапраўдны аб’ект. Мотакупэ ўзяла ўдзел ва ўсесаюзным аўтапрабегу, за што атрымала залаты медаль “Залатыя рукі” ЦК ВЛКСМ. І тут варта адзначыць, што менавіта рэальнасць распрацовак з самага пачатку была асноўным крыніцам дызайнерскай творчасці Длатоўскага.

ГІБРЫД ЛОДКІ З ПРЫЧЭПАМ

Пасля заканчэння інстытута была праца мастаком-канструктарам у Канструктарскім бюро дакладнага электроннага машынабудавання. Затым Аляксандр на доўгі час звязаў свой лёс з Беларускай філіялам Усесаюзнага навукова-даследчага інстытута тэхнічнай эстэтыкі (УНДІТЭ). Пачынаў ён на пасадзе вядучага мастака-канструктара, потым стаў галоўным мастаком-кан-

Старэйшына беларускага дызайну

структарам праектаў аддзела машынабудавання і культбгпу, пазней — загадчыкам аддзела мастацкага канструявання тавараў культурына-бытавога прызначэння.

Нарэшце, у 1992 годзе, будучы ўжо прэзідэнтам Беларускага саюза дызайнераў, Длатоўскі заняў пасаду дырэктара Беларускага філіяла УНДІТЭ, які пазней ператварыўся ў Нацыянальны дызайн-цэнтр. Акрамя таго, з 1991 года Аляксандр з’яўляўся кіраўніком творчай студыі Саюза дызайнераў “А.Д.”

У арсенале дызайнерскіх распрацовак Длатоўскага мастацка-канструктарскія праекты станка для балансіроўкі карданых камплекта дзяпраекцыйнай апаратуры, такарнага і свідравальнага станкоў для гадзіннікавай прамысловасці. Створаны ім гібрид аўтамабільнага прычэпа і лодкі ўвасабляў абодва “пажыццёвыя” хобі Длатоўскага — рабіць нешта новае і вынаходлівае сваімі рукамі і... вулзіць рыбу. Шкада, што тая распрацоўка так і не пайшла ў масавую вытворчасць. Думаецца, яна парадавала б многіх зацятых рыбакоў.

СТРАТЭГІЯ І ПРАКТЫКА

Творы Аляксандра былі паказаны на міжнародных дызайнерскіх выставах у Індыі, Германіі, Польшчы. У Маскоўскім цэнтры тэхнічнай эстэтыкі дэманстраваліся на пастаяннай аснове тры распрацоўкі

Мотакупэ, дыпломная работа.

Прычэп-лодка.

індустрыяльнага дызайну, Аляксандр заўсёды рэкамендуе ўлівацца ў мультыдысцыплінарныя каманды (канструктарскія бюро, падраздзяленні на прадпрыемствах і г.д.) і там набірацца досведу праектнай працы.

— Дызайнеру нельга спыняць сваю адукацыю, яна павінна быць бесперапыннай, — перакананы Длатоўскі. — Галоўнае — развіваць здольнасць апрацоўваць розныя веды і сінтэзаваць іх у інавацыі.

У Аляксандра шмат вучняў, якія маюць дыплумы і Акадэміі мастацтваў, і БДУ. Многія падтрымліваюць з ім сувязь ужо на працягу шмат гадоў па заканчэнні ВНУ, дзяляцца сваімі поспехамі, прыходзяць па парадах.

■ ■ ■

Аляксандр гаворыць, што ён ніколі не адпачывае, толькі працуе, працуе, працуе... Але ўсё ж ён мае і свае захапленні: тая ж рыбалка, гітара. У цяперашні час стараецца працягнуць жыццё малаўнічага хутара ў Валожынскім раёне.

Ён не заўважае свае гады. Дасюль актыўна вядзе выкладчыцкую дзейнасць у Беларускай дзяржаўнай універсітэце, працягвае займацца дызайнерскім праектаваннем.

— Я звычайны мастацка-канструктар, — гаворыць Аляксандр. — Думаю, што дызайн — гэта не прафесія, а вобраз думкі і дзейнасці чалавека... Азарэнне прыходзіць заўсёды, але не адразу. Галоўнае, не здавацца і правільна сфармуляваць пытанне. Адказ абавязкова прыйдзе.

— Я звычайны мастацка-канструктар, — гаворыць Аляксандр. — Думаю, што дызайн — гэта не прафесія, а вобраз думкі і дзейнасці чалавека... Азарэнне прыходзіць заўсёды, але не адразу. Галоўнае, не здавацца і правільна сфармуляваць пытанне. Адказ абавязкова прыйдзе.

Якаў ЛЕНСУ, Анатоль ЦЕХАНОВІЧ, члены Беларускага саюза дызайнераў

Надзея БУНЦЭВІЧ / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Норма і “непадалёк” у мюзікле і жыцці

Сталічны тэатр “Тэрыторыя мюзікла” крочыў у новую мастацкую прастору, паставіўшы сучасны амерыканскі мюзікл “Непадалёк ад нормы”. Нічога падобнага на беларускай сцэне раней не было — ні па тэматыцы, ні па драматычці.

У цэнтры твора (п’еса і вершы — Браяна Ёркі) — знешне нармальныя, шчасныя сям’я. Але бацькі ў ёй ужо амаль 18 гадоў не могуць перажыць цяжкую страту. Асабліва цяжка маці, якая бачыць сына жывым і дарослым, размаўляе з ім — і ўсведамляе свае псіхічныя “адхілены ад нормы”. Сын — яе галоўны гонар, і думкі пра яго перашкаджаюць ёй развіваць талент і бачыць праблемы малодшай дачкі.

Спектакль закранае сучасны спектр балючых тэм: псіхічнае здароўе і яго межы, медыцынскія магчымасці і лекарская этыка, сямейныя каштоўнасці і ўзаемапараўменне, каханне сляпое і ўсвядомленае. Нам паказваюць не псіхічны, а менавіта псіхалагічны разлад у душах герояў, і сузіраць яго — таксама вялікая праца. Бо ад глядачоў патрабуецца не “змахнуць слязу замілаванасці”, а пра жыцьцё разам з героямі складаны адрэзак іх жыцця — у пошуках паразумення і выйсця з пасткі недагавораных, замоўчаных праблем. Не ўсе да гэтага гатовы — яшчэ і таму, што беларускія тэатры (а тым больш, у мюзічных спектаклях) не так часта ствараюць падобныя прэцэдэнты. Дый уваголе не надта вымушаюць глядача хоць пра што задумацца, а не толькі адпачыць, пасмяяцца, утаропіцца ў займальнае відовішча. Таму магу прадказаць, што пры ўсёй кратыўнасці рэкламнай кампаніі (афішы, флаеры, банер, буклет, шакаладкі з партрэтамі ўдзельнікаў і шмат чаго іншага) спектакль стане яшчэ і праверкай “лепшай у свеце” айчынай публікі. Той, хто яго наведзе і ўсур’ёз задумаецца ў фінале, можа папраўдэ лічыць ся-

Спектакль закранае спектр тэм: псіхічнае здароўе і яго межы, лекарская этыка, сям’я, каханне.

бе “пірснутым”. У тым ліку, у разуменні таго, у які бок развіваецца сучасны замежны мюзічны тэатр і жанр мюзікла.

Музычная драматыка твора Тома Кіта значна адрозніваецца ад беларускіх і тым больш расійскіх мюзіклаў. Бо на першы план выходзіць не завяршаныя нумары песеннага складу, а вялікія сцэны, пабудаваныя на скарэным развіцці. У оперы такі прыём стаў пераважаць яшчэ ў Рыхарда Вагнера, у мюзікле — з канца мінулага стагоддзя. Дый тое — найперш у амерыканскай мадэлі. А між тым, гэтка драматыка дазваляе дасягнуць большай цэласнасці твораў, надае ім імклівы тэмпартым, прывучае

гледача да музычнай мовы, на якой можна “размаўляць” не горш, чым словам. Далам, што наш Уладзімір Кандрусевіч, прызнаны першапраходцамі і караём беларускага мюзікла, заўважыў арыентаваўся менавіта на такі жанравы прыклад, а не на расійскія песенны, дзе музычныя нумары часта застаюцца далатковымі ўстаўкамі (у рэжысе рэшт, п’еса можна ставіць і без іх).

Пра тое, колькі высілкаў каштавала цяперашняя пастаўка, у шмат гаварылася напярэдні (гл. “К” № 12). Што ж у выніку атрымалася?

Спектакль вабціць адкрыццём новых акцёрскіх імёнаў і нечаканымі амплуа ўжо вядомых артс-

таў. Дзмітрый Якубовіч, якога ўсе прывыклі бачыць рамантычным каханкам, паўстаў маладжавам, але знурана стомленым бацькам. Святлана Машэўскай, якая звычайна співала энергічна напорыстых, часам безапеяліцыйна ўпэўненых лэдзі, дасталася галоўная партыя — маці, якая пакуе на біпалярную дэпрэсію. Арыём Пінчук (памерлы Гаў) і Эрык Абрамовіч (рамантычны хлопца дачкі), вядомыя найперш па характарных ролях у Новым драматычным тэатры, заспявалі (дарэчы, яны рабілі гэта і ў некаторых ранейшых праектах “Тэрыторыя мюзікла” — найперш канцэртных праграмах). Сапраўднае адкрыццё — надзвычай шчырая і харызматычная Паліна Дабравольская, якая ўвайшла 16-гадовай дачку (у іншым складзе ў гэтай ролі — ужо вядомая Аляксандра Вайцэховіч). Сярод новых імёнаў на музычна-тэатральным небасхіле — таксама Аляксей Юкімен, Мікіта Герашчанка. Што ж да Дзініса Нямянова ці, у іншым складзе, Аляксандра Асіпа, дык ім падуладны любія пераўвасобленні. І цяперашні Доктар (дакладней, два розныя Доктары, у якіх спрабуе знайсці паратунак гераіня) не выключэнне.

Спектакль ідзе ў суправаджэнні рок-гурта, які знаходзіцца на сцэне. Кіруе ім бас-гітарыст Шіхан Золатаў. А далаленыя да электрычна-інструментальнага жывыя скрыпачыня-віяланчальныя тэмбры — выразныя, сакавітыя — надаюць гучанню адценне сімфарока.

Сцэнаграфія Андрэя Меранкова стварае сімвал халоднай пустэчы: па сцэне ездзіць двухпавярковы металічны канструкцы, што павінны ўвасабляць пакоі дома. І хача канструкцыі спраўна перасоўваюцца, а героі (асабліва маці) не стабільна змяняць строй, карцінка ўяўляецца даволі аднастайнай.

Некаторы кантраст уносяць хіба парадыйна вялізныя пілюлі, якіх першы Доктар не шкадуе для сваёй пацыенткі. Урэзваюцца ў памяць смешныя фігуркі членаў сям’і, зробленыя ў стылістыцы дзіячых малюнкаў. Плоскія, быццам выразаныя з паперы, схаваныя за вэлюмам суперзавесы, яны глядзяцца такімі безабароннымі! Але, на жаль, так і застаюцца ўсяго толькі сімвалам, а не, да прыкладу, “ценымі-адлюстраванымі” сваіх герояў (ідэя парных персанажоў як нельга лёглей адпавядала б сэнсу спектакля).

Можа, тое не ўваходзіла ў пастаўочныя планы, але спектакль не мае ярка выяўленай кульмінацыі. Сролкамі пластыкі, святла, нейкіх сцэнаграфічных эфектаў ці відэа не пералаецца стан гераіні, моманты зрушанага святаўспрымання: ну, раскладае бутэброды на палюзе, папярэдне засцяпуючы яе сурвэткай — і што? Так, артысты ўвесь час знаходзяцца ў руху, узаемаздзейнічаюць між сабой. Але, добра ведаючы неабмежаванасць творчых фантазій рэжысёра Настасі Грынёнка, асабіста я чакала больш цікавых прыдумаў і творчых знаходак — нягледзячы на ўсю абмежаванасць тэхнічнага абсталявання тэатра і залы.

Педагогам па вакале выступіў запрошаны з ЗША Эндру Бёрн. Можа, нестала рэпетыцыйнага часу ці з-за акустычных перашкод артысты папросту не чулі інструментальнага суправалжэння, але на прэм’еры, на жаль, хапала фальшы. Гэты недахоп, як аказалася, часовы. Бо спектакль мае рэальную магчымасць скласці ўдзячныя канкурэнцыю працам, што будуць занятыя на чарговую Нацыянальную тэатральную прэмію ў галіне музычнага тэатра.

K

Настася ПАНКРАТАВА / Фота з архіва тэатра

Настальгія — добры тавар, які гарантавана разыходзіцца, прыносячы ў касу запатрабаваны грошы. Нездарма такой папулярнасцю карыстаюцца канцэрты з прывітаннем з 70 — 80 — 90-х. Успаміны пра час, калі трава была зелянейшай, а каханне мацнейшым, можа надзяліць нават пасрэдны твор нейкай невытлумачальнай важкасцю. Вось і тэатры не стаяць у баку ад прыбытковай хвалі, адзін за адным выпускаючы рэтрапрэм’еры. Прынамсі, у Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Максіма Горкага паказалі “Чацвёртую планету” ў рэжысуры Дзмітрыя Астрахана.

Дзмітрыя Астрахана ў Горкаўскім тэатры любіць. А як інакш: яго папярэдні спектакль “Лэдзі на дзень” ідзе з аншлагамі, дзякуючы чаму паказчыкі напаяўняльнасці глядзельнай залы адпавядаюць даведзеным планам. Набітая на кінамаляд-рамах рука і сталае супрацоўніцтва са сцэнарыстам і драматургам Алегам Данилавым дае ўпэўненасць, што з любой наступнай пастаўкі абавязкова атрымаецца запатрабаваны ў сентыментальнай публікі прадукт. Гэтым жа разам выбар быў яшчэ і з усіх бакоў застрахаваны ад няўдачы: у аснову “Чацвёртай планеты” лёг аднайменны фільм дваццацігадовай даўніны, які, у сваю чаргу, з’яўля-

Марсіянскія складнікі настальгіі

Незразумелы “амерыканскім таварышам” упраўдом у выкананні Андрэя Душачкіна (у цэнтры).

еца вольным пералажэннем “Марсіянскіх хронік” шанаванага сярод саветкай інтэлігенцыі Рэя Брэдберы. Відавочна, тэатр зрабіў стаўку на правяраны часам матэрыял.

Як і ў кіно, на падмостках разварочваецца фантастычны сюжэт пра трох касманатаў, што ляцелі на Марс, а апынуліся ў юнацтва камандзіра экіпажа Сяргея Бяляева. Гераічная доля іншоў выпала Руслану Чарнецкаму. На жаль, характар-

хутчэй наразіла масу пытанняў пра незразумелы матывы паводзінаў галоўнага героя.

Спадар Астрахан вывёў да рампы большую частку трупы: адначасова на падмостках магло знаходзіцца да дваццаці чалавек. Акцёры адпаведна пастаўленым задачам складалі масоўку маскоўскага двара, выступаючы роўна на сваю мізансцэну. Астатні час — не ў фокусе рэжысёрскай задумкі — яны проста марынаваліся на сцэне, не ведаючы куды сябе падзець. Такая перыядычная выключанасць з дзеяння назіралася нават у герою першага плана. Тэмпартым дзеяння страшэнна правісаў, адна і тая ж думка запускала па крузе, жарты — відаць, для замацавання эфекту — стала паўтараліся пры кожным сізнёным узнёці келіха. Што рабіць, калі з палутарагаліннага кінасцэнар’я трэба было выцягнуць спектакль на 2,5 гадзіны...

У варунках з тэлесерыяльнай хуткасцю нечакана перацягнуў на сябе ўвагу другасны персанаж у выкананні Сяргея Жбанкова. Акцёр адыгрываў кожную рэпліку і паварот дзеяння, не спыняўся па-за рэжысёрскай карцінкай. У выніку яго гераіцкі вар’ят Раберціна аказаўся

адным з самых жывых вобразаў пастаўкі.

Пастаўачная група працавала з размахам ва ўсіх кірунках, прынамсі, сцэнограф Аляксандра Карнажыцка ўзвела ў натуральны памер маскоўскі двары. Яна падрабязна ўзнаўляла шыльды ля пад’ездаў, рознакаляровыя фіранкі на вокнах тропавых дамоў, надлісы ў дварах, але ці дапамагла такая ілюстрацыйная дэкарацыя раскрыць сюжэт і п’есы? Фатаграфічная адпаведнасць загубіла містычнасць, якую хацелася б адчуць у спектаклі, што з праграмай адсылала гледача да Брэдберы.

Я не пабачыла ў спектаклі заяўленай рэжысёрам развагі на тэму, ці можна выправіць памылкі юнацтва, і пошукаў адказу, што важней: жыць халодным розумам ці даваць права на пачуцці. Вокра рэзальна велізарны нашыўкі “СССР” на скафандрах, шматлікія адсылкі да шчаслівага савецкага мінулага (на якіх, дарэчы, не было акцэнта ў фільме — там усё ж на першы план выходзіла ў выкананні Сяргея Жбанкова. Акцёр адыгрываў кожную рэпліку і паварот дзеяння, не спыняўся па-за рэжысёрскай карцінкай. У выніку яго гераіцкі вар’ят Раберціна аказаўся

брэдберыўскай філасофіі і лемаўскіх алюзій.

Канешне, у спектакля знойдзецца глядач, які пусціць ся за аднаго па першыя каханне, настальгічна ўсімніхнеца тлумачэнню “амерыканскаму таварышу”, што “упраўдом — это управляющий домом”, і рванецца апладзіраваць, калі на сцэне дама ў гадах пасля доўгіх угавораў пагадзіцца на ноч глядзячы “паглядзець квадратныя метры” пажылога мужчыны ў самым росквіце сіл. Але асабіста для мяне пасля залона павісе ў паветры пытанне: навошта? Ці насамрэч самай актуальнай тэмай для сённяшняй публікі з’яўляюцца ўспаміны пра савецкую рэчаіснасць? Эпоху, якая скончылася да нараджэння некалькіх пакаленняў глядачоў! Той аўдыторы, якая прыйшла б у тэатр, калі пачула бы там развагі пра балючы ім праблемы. Як часта мы гаворым пра беспрэтыгульнасць сучаснай беларускай драматыкі. Верагодна, гэтыя п’есы знадта вострыя і непрадказальныя, каб прататаць сабе сачежках ў галоўныя драматычныя тэатры краіны. З марсіянскімі хвалягучымі — пакуль жонка ў санаторыі — мужак кудысьці далёка прыхавала глыбокі сэнс

K

Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр за апошні год паставіў новы айчыны балет (яшчэ адзін — наперадзе), дзве дзіцячыя музычныя казкі, французскі фолк-рок-мюзікл, эксперыментальны спектакль. І звярнуўся да класічнай нававенскай аперэты — “Вясёлай удавы” Феранца Легара. Прычым ужо ў чацвёрты раз (апошняя пастаўка ладзілася ў 1995-м). І давеў, што ў гэтым жанры яму няма роўных у краіне.

Надзея БУНЦЭВІЧ / Фота Сяргея ЧЫГПРА

Удава — вясёлая, публіка — задаволеная

Наталля Дзямцеўца — Ганна Главары (у цэнтры).

На прэм’еры прысутнічаў і дырэктар сусветна вядомага парыжскага кабарэ “Фалі Бержэр”. Магчыма, наш спектакль будзе паказаны і там, бо “прымерка” прайшла паспяхова. Адчуць сябе заўсёдынікамі легендарнай французскай залы артыстам і глядачам дапамагло мастацкае рашэнне спектакля, выкананае расійскай пастаўачнай камандай на чале з рэжысёрам і харэографам Мікалаем Андрасавым, які раней ставіў у нас “Блакiтную камею”, “Дуброўскага”, “Казанову”, “Джэйн Эйр”, “Трыстана і Ізольду”. Сцэнаграфія Рыгора Бялова, паводле рэжысёрскай канцэпцыі, паўтарае інтэр’ер фазе зазданага вар’эта.

Тэатр рытуецца да рэканструкцыі будынка (праўда, тая ўсё адсоўваецца, але абавязкова будзе). Таму прэм’еры выпускаюцца так, каб быў праблем паказваць іх на розных сценах: у невялічкіх залах (“Вясёлае ў стылі рэтра”), у больш буйных, але без аркестравай ямы (“Трыстан і Ізольда”, дзе рок-гурт знаходзіцца на сцэне). З такім разлікам размеркаваная прастора і ў “Вясёлай удаве”: падзелены на групы аркестр знаходзіцца ў глыбіні сцэны — пад вялізнай лэсвіцай і перад ёй. Гэта ніяк не перашкаджае дзеянню — наадварот, дадае яму рэалістычнасці. Музыканты запрошаны суправалжаць балет, і ў пачатку спектакля артысты нават пантамімна разыгрываюць “спазненне” дырыжора Юрыя Галыза, які на бегу скідвае плашч і адразу становіцца да публіка. Баланс інструменталу з галасамі дасягаецца выкарыстаннем тэхнічных сродкаў і добрай гукарэжысурай. Дый аркестр, які можа сачыць за дзеяннем

і непасрэдна рэагаваць на паводзіны герояў, грае вельмі выразна. На месцы ж закрытай ямы ўзнікае ўздунае возера з рамантычна падсветленымі лодкамі і бэльмі лілеямі. Масток перакінуты наўпрост у залу — і героі неаднойчы перасякаюць яго, робячы гледачоў саўдзельнікамі. Інтэрактыў!

У сцэнічных строях (мастак — Кацірына Мірашнічэнка з Расіі) многа чырвонага колеру. Ён, вядома, розных ашчэнняў. Але залішняе у нас “Блакiтную камею”, “Дуброўскага”, “Казанову”, “Джэйн Эйр”, “Трыстана і Ізольду”. Сцэнаграфія Рыгора Бялова, паводле рэжысёрскай канцэпцыі, паўтарае інтэр’ер фазе зазданага вар’эта.

Тэатр рытуецца да рэканструкцыі будынка (праўда, тая ўсё адсоўваецца, але абавязкова будзе). Таму прэм’еры выпускаюцца так, каб быў праблем паказваць іх на розных сценах: у невялічкіх залах (“Вясёлае ў стылі рэтра”), у больш буйных, але без аркестравай ямы (“Трыстан і Ізольда”, дзе рок-гурт знаходзіцца на сцэне). З такім разлікам размеркаваная прастора і ў “Вясёлай удаве”: падзелены на групы аркестр знаходзіцца ў глыбіні сцэны — пад вялізнай лэсвіцай і перад ёй. Гэта ніяк не перашкаджае дзеянню — наадварот, дадае яму рэалістычнасці. Музыканты запрошаны суправалжаць балет, і ў пачатку спектакля артысты нават пантамімна разыгрываюць “спазненне” дырыжора Юрыя Галыза, які на бегу скідвае плашч і адразу становіцца да публіка. Баланс інструменталу з галасамі дасягаецца выкарыстаннем тэхнічных сродкаў і добрай гукарэжысурай. Дый аркестр, які можа сачыць за дзеяннем

поўкі тэксту і перастаўкі нумароў даўно сталі для класічнай аперэты за норму. Але ў цяперашнім спектаклі ўзнікаюць куды больш глыбокія змены. Лірычнай парай герояў тут устрымаюцца, звалася б, друга-радыня персанажы: Валенсыя, жонка паста (Лізія Кузьміцкая), і закаханы ў яе Каміт дэ Расільён (Дзмітрый Шабея). У іх так цудоўна злівалася галасы! Тэмбры, поглядзі, дотыкі дыхалі пачуццёва, музычна асалодай. Бязмоўныя дыялогі напаяўлялі нас сучаснай унутранай дзейнасцю тонкіх псіхалагічных пераходаў. Гэта была не проста добрая ансамблевая тэхніка і пачуццё партнёрства, а той узровень паразумення, які бывае хіба ў рэдкіх дуэтах, дый тое працягласцю ва ўсё творчае жыццё.

А вось пара цэнтральных герояў, пры ўсёй напружанасці закладзеных у музыку Легара любовіных жарсцяў, аказалася куды больш прасалінай, таму наблізілася да каскальнай. Халаднаватая, іранічная Наталля Дзямцеўца малое сваю Ганню мільянеркай, знаёмай па расійскіх “мыльных” меладрамах: ёй усё дазволена, яна адчувае сваю перавагу над астатнімі і можа здэкаваць з іх, колькі захоча.

А што Даніла? Арыём Хамічонак не здраліцца ўзнісла-аксамітным сплевам, надае ім значна больш артыстызму, чым у азначэнні партыях. Але ў партасці, рэзка парывістае яго героя дзевелена рэжысёрам да... рукапрыкладства. У пераломны ва ўзаемаадносінках момант Даніла дае Ганне добрага плескача па азалу (тая ажно ўскрыквае), потым нахабна, безапеяліцыйна цалуе яе (маўляў, яму таксама ўсё дазволена) — і гэта, нарэшце, змяняе іх супрацьстаянне гармоніяй кахання. Праўда, такі расклад ідзе ў разлад з куды больш глыбокай музыкай. Дробязь?

Сярод астатніх удзельнікаў даволі “густанаселенага” спектакля немагчыма не адзначыць Дзініса Нямянова, які ўкладае ў свайго Негуша сапраўднае майстэрства непераўздыганага коміка. І робіць гэта “ўсур’ёз”, без ценю таннага камікавання. На жаль, з агульнай палітры рэзка выпадае Праскоўя, якую пастаўочнычкі “зліплі” ў саптычна-фарсавай манеры, з відавочна і сексуальнымі адхіленнямі — бы гераіно зусім іншага твора. Дый з Валенсыяй, у душы якой цялком сур’ёзна, без аперэтычна-гулівай какетлівасці (і музыка да гэтага скідае змаганьне абавязак з ханнем, наўрад ці так неабходна было ў адной са сцэн скардыва спадніцу дзеля большай пікантнасці. Але, як гэта заўсёды бывае, з часам артысты крыку “перашыюць” прапанаваны ім мізансцэны, прыстаюцца да складзеных вобразаў і логікі паводзінаў сваіх герояў — і спектакль, трэба спадзявацца, заиграе новымі фарбамі.

K

Аляксандр Асіпец (Пасол) і Арыём Хамічонак (Даніла).

Яўген РАГІН

Аднаго гэтага было б дастаткова, каб занесці Гомельскую бібліятэку ў лік адмысловых устаноў культуры. Але ж акрамя “Гракоў” названая ўстанова вызначылася апошнімі гадамі яшчэ трыма нестандартнымі праектамі. Клуб “Экслібрыс” знаёміць дзяцей з аздобай кніг, вучыць разумець значэнне кожнай старонкі. Фотаальбом “Кніжныя людзі” стаў карпаратыўным гімнам тым гістарычным асобам ды літаратурным героям, якія не ўяўляюць жыцця без чытання. Работнікі бібліятэкі без стомы пазіравалі прафесійным фатографам, якія стварылі вобразы графа Румянцава, купалаўскіх Зоські і Паніча, мележаўскіх Васіля і Ганны... Пра чацвёрты праект распавяла загадчык аддзела перыядычных выданняў Гомельскай абласной бібліятэкі Настасся Караткевіч. Праект носіць назву “Навуковая кавярня” і з’яўляецца адным са спосабаў бібліятэчнага прасоўвання ў сучаснай інфармацыйнай прасторы. “Для папулярызацыі айчынных навуковых дасягненняў, — піша Настасся Караткевіч, — для фарміравання іміджу бібліятэкі як установы з высокім узроўнем інтэлектуальнага і чалавечага капіталу, супрацоўнікі аддзела перыядычных выданняў і стварылі дыскусійны навуковы клуб, які стаў дыялоавай інавацыйнай пляцоўкай для зносін актыўных студэнтаў і аспірантаў з навукоўцамі, палітыкамі, прадпрыемальнікамі”. Цяпер такія сустрэчы адбываюцца кожны трыццаць чэраў месяца і карыстаюцца сярод чытачоў вялікім пошывам. Рэалізацыя праекта працягваецца.

Навуковы супрацоўнік Музея гісторыі і культуры Наваполацка Вера Шушко згадвае пра свой любімы горад над Дзвіной. Спякотным летам 1958 года на крывіцкай зямлі быў пастаўлены першы намёт. Мінула 60 гадоў, і тут раскінуўся сучасны горад, сімвал маладосці краіны і спадарожнік старажытнага Полацка. Аўтар распавядае, што ні адзін праект новабудовы не прымаўся без годнага мастацкага вырашэння. Такого суладнага супрацоўніцтва будаўнікоў, архітэктараў і мастакаў не было нідзе ў СССР. Сюды ехалі па досвед. У Наваполацку нават пад’езды дамоў і прыпынкі грамадскага транспарту былі аздоблены мазаікай. Не дзіва, што ў 1980-я гады менавіта ў Наваполацку адбыўся з’езд мастакоў-манументалістаў СССР. Цяпер у горадзе — жывуць і працуюць 14 сябраў Беларускага саюза мастакоў. Мастацкі летапіс слаўнага горада працягваецца.

Навіна з Навагрудскага раённага цэнтры культуры і народнай творчасці. Метадыст аддзела метадычнай

Наяўнасць пры бібліятэках батлеек ці лялечных тэатраў — не вялікая рэдкасць. А вось тым, што пры такой установе актыўна дзейнічае “дарослы” самадзейны тэатр, ды яшчэ са званнем “народны”, пахваліцца можа, бадай, толькі Гомельская абласная бібліятэка. Тэатр называецца “Гракі”. Калі я па раёнах пытаюся ў маладых бібліятэкараў, навошта патрэбна бібліятэцы такое стварэнне, адказ дае далёка не кожны. І гэта насцярожвае. Тым больш, што тлумачэнне — на паверхні. “Гракі” — птушкі веснавія, жыццядасныя, і з дапамогай сцэнічнай мовы прапагандуюць яны слова, літаратуру, кнігу.

Гракі, якія ніколі не адляталі

На здымках:

- 1 Супрацоўнікі Валэйкавіцкага сельскага клуба.
- 2 Графіку аршанскага школьніка Івана Пацеміна адзначылі спецыяльным прызам на Сусветнай дзіцячай мастацкай выставе ў Японіі.
- 3 Магілёўская дзіцячая школа мастацтваў №1 першая ў краіне зрабіла агульны расклад для профільных прадметаў і заняткаў у пачатковай школе.
- 4 У Бабруйску выбіралі “Міс Школьную пару — 2018”.

работы ўстановы Юлія Галіанеўская паведамляе, што духоўна-асветніцкая акцыя “Велікодны дабравест” прайшла ў аграгарадках Ладзенькі і Пятрэвічы. Выступілі народны хор ветэранаў вайны і працы “Радасць” Цэнтры культуры Навагрудка, творчыя калектывы з абедзвюх вёсак. Удзельнікі гуртка дэкарацыйна-прыкладнага мастацтва Ладзеньскага дома культуры падрыхтавалі выставу сваіх работ.

Андрэй Струнчанка піша пра чарговую падзею аграгарадка Мазалава Віцебскага раёна. У межах “Фэста экскурсаводаў — 2018” была наладжана квэст-экспедыцыя “Уздоўж Лужаснянкі” па мясцінах, звязаных з жыццём і дзейнасцю дзяржаўнага і грамадскага дзеяча Віцебшчыны Ігната Манькоўскага, дзе праходзілі здымкі кінафільма “Чорная бяроза”.

На Смаргоншчыне працягваецца традыцыйны раённы агляд-конкурс аматарскай творчасці. Сёлета мерапрыемства клубных работнікаў прымеркавана да Года малой радзімы. Свае праграмы прэзентавалі супрацоўнікі Жодзішкаўскага, Лылойцкага дамоў культуры, Валэйкавіцкага сельскага клуба.

У Навагрудскай дзіцячай школе мастацтваў прайшоў V адкрыты рэгіянальны фестываль навуцэнцаў музычных школ і школ мастацтваў “Вясёлка надзей” у намінацыях “Баян”, “Акардэон”, “Ансамбль”. У фестывалі бралі ўдзел школьнікі Гродзенскай, Мінскай, Брэсцкай абласцей.

Наталія Латышава, настаўнік ДШМ № 3 Барані (Аршаншчына) распавядае: “Навуцэнец нашай установы Іван Пацеміна вызначыўся на XIX Сусветнай дзіцячай мастацкай выставе ў Канагаве (Японія). Сюды прыйшло больш за 24 тысячы работ з 88 краін свету (узрост удзельнікаў ад чатырох да пятнаццаці гадоў). Работа Івана Пацеміна “Жывая рака” (графіка) атрымала спецыяльны прыз”. Аўтарка допісу віншуе і настаўніка Вікторыю Грышук, і яе выхаванцаў з годнай перамогай, бо ўзнагародамі адзначаны толькі 465 работ.

Шмат падзей адбылося за апошні час на Навагрудчыне. Адна з іх — каратке-батл. Лепшыя галасы прагучалі ў Навагрудскім раённым цэнтры культуры і народнай творчасці. Восем каманд змагаліся ў двух турах. Першы — калектывнае выкананне загадка невядо-

май песні, другі — выступленне аднаго прадстаўніка ад каманды. Першае месца прысуджана прадстаўніку лячэбна-працоўнага прафілакторыя № 5, другое і трэцяе — спевакам з аддзялення “Беларусбанка” і Навагрудскага дзяржаўнага аграрнага каледжа. Конкурс арганізаваў аддзел ідэалагічнай работы, культуры і справах моладзі Навагрудскага райвыканкама сумесна з Беларуска-рэспубліканскім саюзам моладзі.

Дырэктар Магілёўскай дзіцячай школы мастацтваў № 1 Ніна Сурэнкіна піша, што ўстанова яе — унікальная. Яна першая ў рэспубліцы зрабіла эксперымент па апрацы інтэграцыйнай мадэлі “Магілёўская ДШМ № 1 + пачатковая школа”. У эксперыменце ўдзельнічалі 1 — 4-я класы адной з магілёўскіх школ. Такая ўстанова, лічыць аўтар, арганічна спалучае лепшыя рысы пачатковай школы і школы мастацтваў,

стварае спрыяльныя ўмовы для гарманічнага развіцця дзяцей. Тут наладжана адзіная сістэма выхавальна-працоўнага прафілакторыя № 5, другое і трэцяе — спевакам з аддзялення “Беларусбанка” і Навагрудскага дзяржаўнага аграрнага каледжа. Конкурс арганізаваў аддзел ідэалагічнай работы, культуры і справах моладзі Навагрудскага райвыканкама сумесна з Беларуска-рэспубліканскім саюзам моладзі.

лі навучанне ва ўстановах адукацыйнай сферы культуры. Апрабаваная ў ходзе эксперыментальнага праекта інтэграцыйная мадэль можа быць шырока выкарыстана іншымі ўстановамі дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі... Тэма — надзвычай цікавая. І вартая больш заглябленага практыкаарыентаванага аналізу.

Прысвечанае Дню памяці святых жанчын-міраносіц свята “Жаночая нядзеля” адбылося ва ўстанове культуры аграгарадка Елка Зэльвенскага раёна. З віншаваннямі выступіў настояцель храма Архангела Міхаіла вёскі Сынковічы протаіерэй Арсеній Ананко, а таксама начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і справах моладзі Зэльвенскага райвыканкама Галіна Раманчук.

У канцэртнай праграме прынялі ўдзел мясцовыя калектывы аматарскай творчасці і вакалісты, праваслаўны хор прыхода храма Архангела Міхаіла, дзіцячы танцавальны калектыв, чытальнікі. Пра гэта паведаміла загадчык аддзела па развіцці народнай творчасці Зэльвенскага раённага Цэнтры культуры і народнай творчасці Алена Ламека.

Як прайшоў фінал конкурсу “Міс Школьная пара — 2018” 21 красавіка ў Бабруйску, напісала ў рэдакцыю метадыст тамтэйшага Палаца мастацтваў Ала Кірызліева. Дзесяць удзельніц, якія прайшлі папярэдні кастынг і адборачны тур, мусілі праявіць сябе перад глядачамі ў пяці конкурсах: візітным “Гонар школы — гэта я!”, творчым “Я беларусачка”, танцавальным Dance Wave, парадыйным “Кропля ў кроплю”, дэфіле “Імгненне зачаравання”. Актыўнасць групы падтрымкі журы таксама ўлічвала.

У выніку карону і галоўны тытул атрымала Паліна Вавула (гімназія № 2), званне першай віцэ-міс прысвоілі Кацярыне Пяхота (сярэдня школа № 20), другой віцэ-міс стала Юлія Капцэлава (сярэдня школа № 27). Яшчэ з дзясятка школьніц атрымалі іншыя тытулы.

Загадчыца арганізацыйна-метадычнага аддзела Наталія Чорная падзялілася навіной, што ў бабруйскім Палацы мастацтваў яшчэ і распачаліся справаздачныя канцэрты. Першым трымаў адказ перад аўдыторыяй узорны ансамбль танца “Чабарок”, які толькі за апошні год стаў лаўрэатам другой і трэцяй ступені IV Рэспубліканскага адкрытага конкурсу дзіцячай сучаснай харэаграфіі “Зорачкі”, лаўрэатам першай і другой ступені X Міжнароднага фестывалю танцавальнага мастацтва Dance Power, а таксама дыпламантам і удзельнікам іншых конкурсаў.

“Аграгарадку чытачоў” бракуе святла

Гаючай крынічнай вады, якой славіцца Язна, мне прадэгуставаць не ўдалося. Затое ў гэтым аграгарадку я спатоліў смагу па іншым — зносінах з цікавымі ды імпэтнымі людзьмі. Гаварылі пераважна аб сельскай культуры. У некаторых вёсках, якія мне давалося наведаць (і пра іх я абавязкова напішу), яна літаральна выжывае. У Язна — проста жыве. Зрэшты, усё ж... няпроста. Жыве ў Сельскім доме культуры, бібліятэцы і філіяле Мёрскай дзіцячай школы мастацтваў, размешчаных у адным будынку.

Алег КЛІМАЎ,
Мінск — аграгарадок
Язна Мёрскага раёна —
Мінск / Фота аўтара

НАРОДЖАНЫЯ Ў СССР

У філіяле ДШМ дзейнічаюць толькі музычныя аддзяленні. Загадчык установы Аляксандр Бурштэйн навучае ігры на фартэпіяна, а выкладчык Міхаіл Карпаў — на баяне і акарэоне. Усяго пад іх апекай — 19 навучэнцаў ва ўзросце ад 8 да 14 гадоў. Мала гэта ці шмат для населенага пункта, у якім пражывае каля шасцісот чалавек, а таксама прылегла да яго вёска? Спадар Карпаў адказвае на гэтае пытанне не бярэцца, але не без гонарузначае:

— Вось толькі што магу сказаць дакладна — не адзін і не два нашыя выхаванцы працягнулі сваё навучанне як у сярэдніх, так і ў вышэйшых профільных установах. — Школу — у кантэксце мерапрыемстваў Дома культуры, — у раёне ведаюць, поспехі яе вучняў адзначаюць. Але ў нейкіх знакавых для краіны конкурсах і фестывалях яны менавіта ад філіяла пакуль не ўдзельнічалі. Ім ёсць яшчэ куды расці.

— Ды і не ў гэтым заключаецца першасная наша задача — рыхтаваць кагосьці да фэстаў, — уступае ў размову спадар Бурштэйн. — Яна ў тым, каб пашырыць круггляд вучняў — з дапамогай музыкі. Яны потым самі вырашаюць, ці ісці ім далей, ці атрымаваць тую прафесію, вытокі якой ляжаць у адукацыі, якую мы ім даем, або выбраць іншы шлях для ўласнай рэалізацыі.

Праўда, нягледзячы на поспехі выхаванцаў, гэта не перашкаджала аптымізацыі і дадзенай установы культуры. Не так даўно яна размяшчалася ў “прымаках” — у будынку, які належыць структуры, што не мае адносін да культуры. Там было для ДШМ тры кабінеты і магчымасць карыстацца актавай залай. Цяпер у яе распараджэнні толькі два невялікія пакоі.

Інструментарый ва ўстанове яшчэ савецкі. Але,

- На здымках:
- 1 У гэтым будынку знаходзяцца ўсе тры установы культуры Язна.
 - 2 Птушка прынесла ў бібліятэку кнігу?
 - 3 Так арыгінальна запрашаюць у бібліятэку.
 - 4 Тамара Касатая дэманструе сваю работу.
 - 5 Ларыса Карпава — прадстаўніца сіл добра.
 - 6 Аляксандр Бурштэйн: у думках аб транспарце.
 - 7 І яшчэ работа Тамары Касатай.
 - 8 Міхаіл Карпаў не на ўсе пытанні ведае адказы.

ваную прадукцыю форуму — ад раздрукоўкі сцэнарыяў да выбару дыпламаў, удзельнічае ў распрацоўцы праграмы і афармленні фэсту.

Дэвізам леташняга, васьмага па ліку свята, якое традыцыйна сабрала выхаванцаў праваславаўных нядзельных школ прыходаў Полацкай епархіі, стала “Перамагай зло добром!” Дзеці і перамагалі — мастацтвам акцёрскім, літаратурным, музычным, кулінарным, выяўленчым, дэкаратыўна-прыкладным...

— Дзяўчынкi і хлопчыкі дадалі святла ў гэты свет, — кажа Ларыса Эдуардаўна. — Бібліятэцы нашай яго б яшчэ хто дадаў. Бачыце свяцільні на столі? Частка іх не працуе. Асобна лямпы замяніць нельга, а гэта значыць, што трэба купляць новыя прыборы ў поўнай камплектацыі. І бяда са свяцільнямі ва ўсім будынку — ва ўсіх установах культуры. Дзякуй Богу, быццам бы знайшліся сродкі на стэлажы для бібліятэкі.

Каментарый Тамары КАСАТАЙ:

— Каб вы бачылі, які ў мяне бібліятэчны фармуляр! Але, вядома, больш бяру часописы па рукадзеллі. А муж мой — Іван Мітрафанавіч — запоем чытае мастацкую літаратуру: за ноч можа кніжку праглынуць вось такою таўшчыні! Як ні заходжу ў бібліятэку, у ёй заўсёды хто-небудзь ёсць, сяброўкі, суседкі таксама ў яе ходзяць, мы часам кнігі з імі абмяркоўваем. Не зманю, калі скажу, што Язна — аграгарадок чытачоў. І гэта добра, бо ўсе тыя тэлесерыялы ўжо вось як надакучылі!..

як аказалася, зробленае ў СССР нярэдка бывала і добрай якасці, таму на фартэпіяна, баяны і акарэоны скаргаў няма. А калі нешта патрабуе нескладанага рамонту, майстравітыя настаўнікі спраўляюцца самі. (Можна, пара ў сярэдніх і вышэйшых навучальных установах, звязаных з музыкай, паралельна асноўным прадметам факкультатыву навуцаць студэнтаў і рамяству рэстаўрацыі інструментаў?)

Спадар Бурштэйн спадзяецца, што колькасць падпечных узрасце за кошт тых, хто пражывае ў суседніх вёсках. Разам з імі ў язненскую сярэднюю школу ходзіць каля ста чалавек, але не ўсе з “іншагародніх” з розных прычын могуць сёння наведваць “музыкалку”. Адна з іх — небезвядомая праблема транспарту, які развозіць немясцовых дзяцей па хатах. Расклад яго руху не дазваляе ахвотным наведваць заняткі музыкай. Ёсць праблема і агульная для ўсіх, галоўная: навучальны працэс абмежаваны вызначаным лімітам часу, разлічаным якраз на гэтых 19 чалавек. Каб далі “добра” на яго павелічэнне, абавязкова вырасла б і колькасць навучэнцаў — выкладчыкі гатовыя да таго, каб іх на грузкі павысіліся. (Хаця ў такім выпадку нялішнім было б павялічыць колькасць настаўнікаў).

Або такая праблема. Заняткі ў філіяле праходзяць пасля заканчэння ўрокаў у

школе і заканчваюцца ў 18.25. У зімовы сезон, у цэнтры, маленькім дзеткам дадому, зразумелая справа, ісці страшнавата. А бацькам як? Яшчэ і таму яны не запісваюць сюды сваіх атожылкаў.

Але затое таты, мамы, іх дзеці, а таксама жыхары розных куткоў Беларусі і госці замежных любяць адпачываць у аграгарадку “Клённая”, гаспадыняй якой з’яўляецца пенсіянерка Тамара Касатая, што некалі вяла ў школе ўрокі працы. А яшчэ яна майстрыха саломаліцення, вязання і вышыўкі. Разнастайнасць і якасць яе работ дзівіць, аднак шкада, што вывозіць яна сваё мастацтва за межы Язны не так часта. Праўда, заваёўвае ў такіх ваяжах прызавыя месцы на выставах. Спадарыня Касатая і была патрэбна “К” як бесстаронні рэцэнзент тутэйшай культуры.

Каментарый Тамары КАСАТАЙ:

— Я ж з хлапчукамі гэтымі — ну, якія вучаць дзяцей у школе мастацтваў — бы-

вае, так разгаваруся, што яны мне ўсе свае “болькі” адкрываюць. Такую, да прыкладу: вуліцу вакол будынка школы мастацтваў увечары асвятляюць усяго два літары. Ужо да каго яны толькі ні звярталіся з гэтым пытаннем — пакуль яго не вырашылі. Калі тое такая невырашальная праблема — даасвятліць вуліцу — можа, у гэты час пусціць па Язна невялікі аўтобусік, які дастаўляў бы дзяцей дадому? Але не думаю, што ён абыдзецца танней, чым устаноўка дадатковых літароў.

МІНІ ЗАМЕСТ МАКСІ

У Язненскай сельскай бібліятэцы звыш трохсот карыстальнікаў. За мінулы год у ёй было 3090 наведванняў, а кнігавыдача склала 8551 выданне (у фондзе устано-

вае, так разгаваруся, што яны мне ўсе свае “болькі” адкрываюць. Такую, да прыкладу: вуліцу вакол будынка школы мастацтваў увечары асвятляюць усяго два літары. Ужо да каго яны толькі ні звярталіся з гэтым пытаннем — пакуль яго не вырашылі. Калі тое такая невырашальная праблема — даасвятліць вуліцу — можа, у гэты час пусціць па Язна невялікі аўтобусік, які дастаўляў бы дзяцей дадому? Але не думаю, што ён абыдзецца танней, чым устаноўка дадатковых літароў.

Але пасільную дапамогу ў такім буйным мерапрыемстве, як фестываль дзіцячай творчасці “Язненскі дабравест”, у ажыццяўленні якога заняты практычна ўвесь аграгарадок, бібліятэка ў асобе яе кіраўніка аказвае. Ды яшчэ якую! Спадарыня Карпава робіць усю друка-

Калі ночы кароткія

“Ноч сёння была кароткая. Не спалося”, — кажа адна бабуля. “Дык калі не спалося, атрымоўваецца, што доўгая ноч-та”, — прыраўняе ёй другая. “Ды не, кароткая”, — адказвае першая. “Вялікая”, — настойвае другая бабуля. Трэцяя пакутуе з-за таго, што не спалося першай. Цудоўныя сцэны размовы трох сталых жанчын у Доме сезоннага пражывання зафіксавала ў сваёй стужцы “Перазімаваць” беларуская дакументалістка Ева-Кацярына Махава. Фільм, прэм’ера якога адбылася ў Мінску толькі ў красавіку, летась патрапіў у праграму Міжнароднага кінафестывалю дакументальнага кіно Artdocfest ды ў васьмёрку лепшых арт-фільмаў за 2017 год па версіі расійскай кінапрэміі ў галіне неігравага кіно і тэлебачання “Лаўровая галіна”.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

У фокусе ўвагі аўтараў карціны — жыццё сталых людзей у незвычайнай сацыяльнай установе: Доме сезоннага пражывання ў Вілейскім раёне. На пачатку стужкі мы бачым, як едзе ў яго адна з пастаяльці. Доўгі паварот направа — і вось даволі вялікая хата, пафарбаваная ў блакітны колер. У будынку — некалькі пакояў, дзе кватаруюць самотныя старыя, якія аддаюць перавагу сумеснаму жыццю ў цяжкі зімовы перыяд. Сацыяльная работніца прыходзіць раз на дзень-два, каб прыгатаваць ежу пастаяльцам, пратапіць печ, прыбраць, калі спатрэбіцца. Вось і ўся, здаецца, фэбула. Аднак гэтага даволі, каб зразумець, на што падобная “зіма” чалавека, калі мы гаворым пра ўзрост і адзіноту.

На экране — ужо згаданыя тры бабулі сядзяць

на старой канапе. На галолах — хусткі, у кожнай у руках — палачка. Пра што яны гомоняць? Ды пра ноч без сну, якая ці то “кароткая”, ці то “вялікая”, пра вайну і немцаў, пра дзеду (“быў бы ў мяне дзед, я б з ім гаварыла”), пра тое, што калі яно здарыцца, дык нават не пахаваюць, а “заткнуць пад сасенку” ці “пад купіну”... Вось такія пасядзелкі з сяброўкамі, чорны гумар, думкі пра смерць ці невядомасць, пра мінулае...

Паўсядзённасць Дома сезоннага пражывання даволі аднастайная — сніданак, прагляд “Давай ажэнімся”... Да жанчын прыходзіць урач, без якога ўжо ніяк, але звычайная рэчыва пастаяльці — гэта такія доўгі расцягнуты час, калі нічога не адбываецца, а хвіліны цягнуцца і цягнуцца бы тая гума. Ды адольваюць думкі пра тое, што будзе, калі... І добра яшчэ, што жывы,

Кадр з фільма “Перазімаваць” Евы-Кацярыны Махавай.

што ёсць дах над галавой і ежа на сталі. Стан, які складана патлумачыць, але доўгія планы маўчання старых, іх такіх “непадзейных” будняў і кажуць пра тое, што ўжо даўно сіл няма тэя падзеі ствараць. Абы “перазімаваць”.

Адна з гераінь вырашыла Дом пакінуць. “Раней прыходзіў сацыяльны работнік, гаманіў, распавядаў што цікавае, а тут — прыйшла, зрабіла і сышла. Навошта мне тут заставацца?” — каментуе жанчына прычыну ад’езду, мераючы сабе ціск на старэнькім прыборы. Цяперашнюю сацыяльную работніцу і праўда не назавеш гаваркой, аднак працу сваю яна выконвае. Што тут скажаш, не прымусяш жа быць прыязнай? Але камусьці, відаць, эмпатыя і добрае слова важнейшыя за дапамогу.

Ды вось старэнькая жанчына, адмовіўшыся ад пераваг жыцця ва ўстанове, вядзе гаспадарку сама — коліць дровы, топіць печ, чакае паратунку ад урача... “Як жа мне балюча!” — скардзіцца яна на здароўе, аднак застаецца дома. У пакоі бабулі адстаюць шпалеры, усё выглядае вільготным і халодным. У Доме ж кухня абабітая сайдынгавымі панэлямі, на сталі — брус у каляровыя размаітыя кветкі, крэслы з металічнымі спінкамі... Але зразумела, што прытулак застаецца адно прытулкам.

Ды часам для іншых той кут — усё, што ёсць. У Доме пасяліўшыся мужчына. Ён увесь час глядзіць тэлевізар, вельмі доўга не размаўляе з бабуляй, якая суседнічае з ім па пакоі. Рэжысёрка адмыслова паказвае іх бязмоўныя трапезы — нібыта кіно “завісла” на адным

моманце. Мужчына зусім не падзяляе выбар жанчын у тэлевізійнай праграме, і “Давай ажэнімся” змяняецца серыяламі ды баевікамі.

У адзін дзень дзед усё ж загорыць, і высветліцца, што ён — былы кіроўца, шмат дзе бываў, але даводзіцца праводзіць свае апошнія дні ў такіх установах, як гэта. Дый лепшай долі яму і не бачыцца — мужчына з’езджае ўвесну ў іншы прытулак, дзе ён можа жыць да скону дзён. Ні сям’і, ні сваякоў у яго няма. “Аніякіх праблем не будзе”, — кажа ён супрацоўніцы свайго пражывання. Яго самота ўжо не патрабуе надзеі, а толькі прымірае з тым, што ёсць.

Ева-Кацярына Махавай удалося ў стужцы адэкватна перадаць той стан

самотнасці духу, калі старасць бязлітасна адасабляе чалавека ад жыцця, і паратункам становяцца нейкія базавыя рэчы — святло, цяпло, ежа. Ды нават чалавечыя стасункі часам у цяжар. Тое, што аўтары звярнулі ўвагу на непрыватны, але непазбежны бок нашага жыцця — несумненна вартасць карціны. Падчас прэм’еры ў Мінску ў Музеі гісторыі беларускага кіно рэжысёрка распавяла, што многія глядачы пасля прагляду кіно прызнаваліся ва ўласным страху перад старасцю.

Ды тым не менш, праз піэтэт перад фактурай аўтары саступілі форме. Стужку можна было б падзяліць на раздзелы, скараціць — і яна не страціла б у сваім пацаленні.

Узгадаліся іншыя работы беларускіх дакументалістаў, якія закранаюць тэму старасці. У іх фільмах у якасці важнай сэнсавай антытэзы страху смерці ўзнікала іншае пачуццё. У “Таце” Нэлы Васілеўскай хваробе і нямогласці старога бацькі супрацьстаялі любоў і клопат дачкі. У “Ты сюды больш не вернешся” Дзмітрыя Махамета старога жанчыне, якая выпрасіла ў гарадскіх сваякоў лета ў сваёй вясковай хаце, трымаць і быць у суладдзі з сабой дапамагала прывязанасць да “роднага месца”.

У фільме Евы-Кацярыны Махавай падобнай светлай апазіцыі мы амаль не знаходзім. Гэта пагружэнне ў самоту і старасць, якая мае “на руках” адно надзею на наступны дзень. І яна ледзь заўважная ў зімовай скрусе.

К

Пра мінскі “Цэнтральны” даўно было вартая зняць дакументальную стужку, каб зафіксаваць непаўторнасць яго атмасферы.

Прадуктовая крама ля Кастрычніцкай плошчы, на першым паверсе якой яшчэ з савецкіх часоў дзейнічае незвычайны кафетэры, ніколі не патрапіць на турыстычныя карты. Але менавіта гэтае культуравае месца дазваляе спасцігнуць дух Мінска як вялікага горада. Урэшце, такі фільм з’явіўся. Але... “Цэнтральны” там нейкі не той.

Лёгкасць камунікацыі — галоўная фішка гэтага магічнага месца. Яна прываблівае сюды мясцовую інтэлігенцыю, каб у кампаніі аднадумцаў пахваліцца творчымі поспехамі, галодных студэнтаў, ласых да таннай сасіскі ў цесце (коліль я і сам такі быў!), археолагаў пасля экспедыцый, панкаў, проста аматараў закласці за каўнер на дурніцу, бо тут нехта ды налье запаветны келіх. Ля стойкі, працягнутай уздоўж арачных шклянных вокнаў, наведвальнікі розных інтарэсаў, прафесій і дастатку п’юць хто каву, а хто і нешта мацнейшае, абмяркоўваючы паміж сабою ўсе навіны на свеце. Пляцоўка стала месцам, дзе інтэлігенцыя можа адчуць пралетарскі дух і пах, а пралетарыі —

паназіраць з ухмылкай за гэтымі высакалобымі снобамі ў рагавых акуларах.

Менавіта гэтую разнастайнасць, у тым ці іншым выглядзе, чакаеш пабачыць у стужцы са знаёмай для сльху назвай — “Цэнтральны”. Але чакаеш дарэмна. Яе аўтары Дар’я Андріянава і Мікалай Купрыч правялі шмат часу ў кафетэрыі толькі дзеля таго, каб з нахабствам адчыніць публіцыстаў (а не дакументалістаў, кім яны сябе называюць) прадэманстраваць маральнае дно цэлага россыпу нецвярозых фрыкаў. Атрымалася гіперрэалістычная “чарнуха”, якая павінна ўсімі сродкамі зачыпіць за жывое сытага і задаволенага бюргера па той бок экрану.

“Зона X” замест genius loci

Таму кіношны “Цэнтральны” трэба разглядаць толькі як адгалосак сапраўднага. Дзеянне намінальна адбываецца ў кафетэрыі або на яго ганку, але аўтараў фільма не цікавіла ні сама прастора, ні яе гісторыя, ні ўнікальная спецыфіка.

“Цэнтральны” там цяжка пазнаць. Згаданай вышэй мультыкультурнай разнастайнасці ў фільме няма. Аўтараў цікавіць толькі эпатаж: людзі з відэачыннымі фізічнымі і псіхалагічнымі адхіленнямі. Падобных персанажаў лёгка можна сустрэць ля кожнай піўнушкі. Але пры чым тут “Цэнтральны”? Ды ў сутнасці не пры чым. Падзеі маглі адбыцца наогул дзе заўгодна. Аднак кафетэрыі — гэта мясцовы брэнд, яго ведаюць, а парацітаваць на вядомай назве прасцей за ўсё.

Тэндэнцыйнасць і ангажаванасць у фільме ўзвездзеныя ў абсалют. Мы ўжо высветлілі, што стужка прывесчана жыхарам сацы-

“Цэнтральны” ў аднайменным фільме нейкі не той.

яльнага дна, якія любяць (не)культура адпачываць у “Цэнтральным”. Амаль усё яны непрабудна п’юць, а калі не п’юць, тады пачынаюць вінаваціць іншых у сваіх бедах. Вось аднаму актёру не даюць працаваць у кіно, таму што “грошай няма”. Сябра іншага героя асудзілі за крадзеж і цяпер не дазваляюць ні за мяжу выехаць, ні крэдыт у банку ўзяць, пакуль не будуць пагашаны пазыкі. Па версіі трэцяга, моладзь нічым не занятая і таму співаецца.

Паўсюль паскудства — воль ідэйны лейтматыў “Цэнтральнага”,

які аб’ядноўвае ўрыўкавы маналогі і постаці людзей у больш-менш адзіны малюнак. Іншых аргументаў для апраўдання свайго драматычнага становішча ў герояў няма. Нават калі б яны і былі, аўтарам дастаткова той версіі, якую агучваюць іх шматлікія суразмоўцы. Капаць глыбей ніхто не хоча. Магчыма, фільм здымаўся з прыцэлам на таго глядача, якога цалкам задаволіць просты адказ на складаныя пытанні. Але ніхто не любіць, калі яго падманваюць.

Менавіта бездаказная магчымасць распараджа-

ца сведчаннямі прыватнага жыцця незнаёмых людзей так, як ты лічыш патрэбным, робіць з “Цэнтральнага” не дакументальны, а дрэнны публіцыстычны твор. Аўтары старанна выбіраюць факты ды канцэнтруюць негатыву, каб стварыць сімулякр беларускай рэальнасці, з яе праблемамі, бытавымі драмамі маленькіх людзей і густым водарам перагару.

Па вялікім рахунку, “Цэнтральны” — гэта амаль фантастычны фільм пра Беларусь, сцэнарый якога пісаў пастаянны глядач перадачы “Зона X”. Зроблены ён вельмі павярхоўна, без пагружэння ва ўнутраны свет прысутных на экране герояў. Іх характары і памкненні аднамерныя — як і ўсё, што трапляе ў фокус камеры. Лабава вуаерызм, пазбаўлены нават спробы аўтараў сфармуляваць асабістую пазіцыю адносна таго, што адбываецца на экране. А яе, магчыма, і не існуе.

Тарас ТАРНАЛІЦКІ

Нарадзіўшыся ў Наваполацку ў 1996 годзе і амаль адразу ж заявіўшы пра сябе як пра новага рэгіянальнага лідара беларускага року, гурт The Stokes неўзабаве перабраўся ў Мінск, дзе і пачаў узыходжанне да вяршыняў айчынай музыкі. У прыцыпе, ён іх і дасягнуў, чаго калектыву здалася мала. І ў сярэдзіне 2000-х адбыўся наступны пераезд — на гэты раз у Маскву. Там творчы лёс таксама дабраволю камандзе. І, нягледзячы ні на што, застаецца спрыяльным дасюль. Прынамсі, так лічыць басіст гурта Кірыл СЕНІН.

Алег КЛІМАЎ

НЕ МАСНО

— Неяк у адной з тэлеперадач цябе назвалі сэкс-сімвалам беларускага року. Помніцца, ты гэтаму вельмі здзіўся. Можна, сёння ты больш адпавядаеш званню “рок-масно”?

— Я зноў надзвычай здзіўлены! Дрэнна памятаю той момант: мабыць, мяне тады патролілі... А наогул, у любога музыканта любога гурта ёсць у ім свая роля. Я ніколі не быў чалавекам першага плана, мне вельмі падабаецца стаяць на сваім месцы і выконваць сваю працу. А мача — гэта больш для франтмэнаў і сола-гітарыстаў. Калі параўноўваць з футболам, то я — абаронца, які кантралюе гульню, яе рытм. І такія мае абавязкі мне ўсё яшчэ вельмі падабаюцца.

— Асабіста я ў канцы 1990-х — пачатку 2000-х да сэкс-сімвалаў беларускай альтэрнатывы аднёс бы ўвесь ваш той склад. Ужо да “зорак” — дакладна. Часам здавалася, што, калі гурт з’яўляўся на канцэртнай пляцоўцы, ад яго ўдзельнікаў ажно ззяне не выходзіла. Прызнайся шчыра, ці шмат разоў табе даводзілася хварэць “зорнай хваробай”?

— Яе ў нас, на шчасце, ніколі не было! А склад тады і сапраўды падабраўся ўдалы, кожны музыкант быў добры па-свойму. Алекс (Stokes) — супермача і франтмэн, Андруха Краўцэвіч — жарсны мегагітарыст, Руслан Парфёнаў — харызматычны “святы ад рока”, Юра Вялюга — гм, прыгажунчык (Юра, не бі!), ну і я такі бландын з бас-гітарай. Карацей, было весела. Ды і цяпер у нас хлопцы ўсе агонь, яшчэ трохі пораху засталася!

— Знакаміты гітарыст Віктар Смольскі, які пачынаў у Беларусі сваю ка-

Рок-н-рол без бабуль на антрэсолях

Даведка

Кірыл СЕНІН, 42 гады. Нарадзіўся ў Мінску. Граў у ансамблі Аляксандра Саладучкі, гуртах “Крамa”, Rouble Zone, “J:морс”, Neo і іншых. З 1996 года — пастаянны бас-гітарыст гурта The Stokes.

р’еру, да гэтага часу не стрымлівае эмоцый, калі пра вас чую. Пасля таго, як The Stokes выпусцілі актуальны для 1999-га англамоўны альбом No Escape, Смольскі быў гатовы ўзяцца за раскрутку гурта на Захадзе. І вы гэтым шанцам не скарысталіся. Віктар лічыць, што з-за ўласнай жаклівай бязладнасці. Як думаеш, ці сапраўды вы па сваёй дурасці страцілі тады рэальную магчымасць выйсці як мінімум на еўрапейскі музычны рынак?

— Калі табе 20 гадоў, то здаецца, нібы ўвесь свет ля тваіх ног. І думаеш, што шанцаў будзе бясконца колькасць... Віццю мы не стамляемся казаць вялікі дзякуй за дапамогу, але... не зраслося ў нас з многіх прычын. У любым выпадку ні пра што не шкадуем, і калі не зламаемца ў бліжэйшы час, то свет яшчэ пра нас пацуче!

СКОНЧЫЛІСЯ “ПАТРОНЫ”

— Я разумею, што артысту неабходна развіццё, але для мяне ваш ад’езд у Маскву быў трохі нечаканым. Быццам бы ўсё ў гурта на радзіме складалася — запатрабаванасць і папулярнасць былі, ён перыядычна заяўляў пра сябе за мяжой канцэртамі, і раптам такое кардынальнае рашэнне. Ехалі па запрашэнні кагосьці, або аддаліся на волю лёсу? Калі не блытаю, вы ж усё тут распрадалі, уклаўшы грошы ў класныя апаратуру і інструменты ды пакінуўшы нават сем’і “на бабах”...

— Ад’езд у Маскву быў вельмі лагічным і асэнсаваным працягам руху наперад. Нас ніхто не клікаў, і адпраўляліся ў расійскую сталіцу пачынаць усё з чыстага аркушу. Сабралі заробленыя выступамі грошы і пераехалі, але без

фанатызму — ніхто апошнія штаны ў ламбард не закладваў...

— Удзел у самым прэстыжным расійскім рок-фэсце “Нашэсце”, саўндпрадзюсаванне легендарным Аляксандрам Куцікавым альбома “Не Замерзай”, запіс песні “Пялане” сумесна з лідарам “Пілоата” Ілём Чортгам... “Партфолія” на зайздрасць многім, але ў выніку — воз і цяпер там. Працягваецца біцца галавой аб сцяну?

— Да нейкага моманту ўсё ішло досыць паспяхова, але потым мы... селі на

Але — я працягваю настойваць — жыццё яшчэ для The Stokes не скончылася. На негатыве не зацкіліваемся, любы падзеі ў жыцці гурта прыводзяць да чагосьці... усё адно лепшага і рухаюць нас наперад. У горшым выпадку, набываем карысны досвед. Ці ёсць канцэрты? Ёсць. Хай і не так шмат, як хацелася б. У асноўным, у клубах? Так. Таксама нічога страшнага.

— Які зваротны бок вашага маскоўскага побыту? Апішы яго, каб іншым было непанадна з Беларусі збягаць. Здымная кватэра

чых кансерваў. Спіртное апошніх гадоў пяць мяне зусім не вабіць, ды і раней алкаголь маёй тэмай ніколі не быў.

— У Беларусь атрымоўваецца вырывацца? Паспяваш заўважыць, як прыгажэ твой родны горад?

— Дома ў апошні час бываю пастаянна і планую праводзіць тут больш часу — і па асабістых прычынах, і па рабочых (але гэта пакуль сакрэт!). А Мінск вельмі змяніўся, стаў сучаснейшым і прыгажэйшым. Заўсёды любіў і буду любіць гэты горад.

ПАМІЖ МАСКВОЙ І РЫМАМ

— А падзяліся байкай пра тое, як гурт The Stokes ператварыўся ў гурт “Белый орел”...

— Усё было крыху не так. Гэта мы з Вялюгам калісьці даўно здымаліся ў кліпе “Белого орла” на песню “Как упоительны в России вечера” — як музыканты-статысты. Здымкі праходзілі ў мінскім кінатэатры “Кастрычнік”, рэжысёрам быў Уладзімір Янкоўскі, які нас, уласна, і запрасіў. І ў гэтай гісторыі, дарэчы, ёсць другая частка. У Маскве я неяк трапіў на падпрацоўку да кампазітара Аляксандра Дабранравава (аўтара шматлікіх хітоў “Белого орла”, у тым ліку “Вечароў”). І калі мы шчыльна з ім разнаёміліся, я расказаў яму, што мяне ўжо бачыліся на здымках кліпа, праўда, “завочна”. Ён успомніў той момант, прасякнуўся, і ў далейшым мы вельмі добра спрацаваліся. Як гаворыцца, нічога ў жыцці не адбываецца проста так, усё мае працяг. У мяне ён быў шчаслівым!

— Ты ж, здаецца, яшчэ і падзарабляў у “жывым” караоке?

— Так, давлялося пайграць у топовым караоке з “жывым” гукам — чаму, безумоўна, рады. Праца з моцнымі і дасведчанымі музыкантамі вельмі прасунула мяне самога ў прафесійным плане. Табе трэба сыграць любы, нават зусім незнаёмы твор з ходу на мультітрэк (шматдарожкавы запіс). Вядома, гэта дысцыплінуе і развівае.

— І ўсё ж такі, што з планамі — як бліжэйшымі, так і на далёкую перспектыву?

— Яны ў нас па-ранейшаму напалеонаўскія! Закачваем працу над кампазіцыяй на беларускай мове, думаем перапісаць па-беларуску яшчэ адзін наш хіт, гатовы трэк-ліст новага альбома. Стылістычна вяртаемца да нашых каранёў, але з новым гучаннем. У выніку слухачы (ды і мы самі) павінны атрымаць новы гурт са старой назвай.

“Я ніколі не быў чалавекам першага плана, мне вельмі падабаецца стаяць на сваім месцы і выконваць сваю працу. А мача — гэта больш для франтмэнаў і сола-гітарыстаў. Калі параўноўваць з футболам, то я — абаронца, які кантралюе гульню, яе рытм.”

мель і скончыліся “патроны”. Развіццё спынілася па сукупнасці прычынаў. Трэк, на які мы разлічвалі, не ўзялі на “Наша радыё”, альбом, запісаны з Куцікавым, прайшоў незаўважаны. Мабыць, мы не ведалі нейкіх “падводных плыняў” або дзейнічалі не зусім правільна. Аналізавалі падрабязна тут асабліва няма чаго — вынік ці ёсць, ці яго няма. На сённяшні дзень выніку, які б нас задавальняў, няма.

ў спальным раёне, прусакі, безграшоўе, у якасці ежы — кансервы для котак, а суцяшэнне — у танным віне?

— Фантазія ў цябе, вядома... Даволі прыстойнае жыллё недалёка ад метро — так, на ўскраіне, але без казурак і бабуль на антрэсолях. Калі ты не сын алігарха, але і не поўны лузер і гультай, то ў Маскве можна зарабіць сабе на годнае існаванне — без празмернасцяў, вядома, але і без саба-

На вясновым сонцы патроху растаюць успаміны пра нядаўнюю зімовую Алімпіяду, але Карэя працягвае вабіць беларусаў. Не так даўно з Сеула вярнулася дырэктар Дзяржаўнага літаратурнага музея імя Янкі Купалы Алена ЛЯШКОВІЧ. З чытачамі "К" яна дзеліцца ўражаннем ад іншаземнай стажыроўкі, якая адбылася дзякуючы садзейнічанню Пасольства Рэспублікі Карэя ў Рэспубліцы Беларусь.

Купалава слова да Жоўтага мора сягне

Карэйскі дзённік
Алены Ляшковіч

Занатавала
Настасся ПАНКРАТАВА /
Фота Алены ЛЯШКОВІЧ

Вершы Купалы цяпер дакладна ведаюць у Босніі і Герцагавіне, Нігерыі і Малайзіі.

"ЗАГУГЛІЦЬ" І НАТХНІЦА

— Два гады таму ў нашай традыцыйнай імпрэзе "Чытаем Купалу разам" упершыню прыняў удзел Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Карэя ў Рэспубліцы Беларусь Кім Ёнг Хо. Тады ён зазначыў, што творы Песняра па рытміцы падобныя да карэйскай паэзіі, а таму вельмі блізкія яго народу. Яму падалася даволі цікавай ідэя перакласці вядомыя нам змалку радкі на карэйскую мову. З гэтых планаў паступова і нарадзілася магчымасць выправіцца ў стажыроўку ў азіяцкую краіну ў рамках праграмы Карэйскага фонду для ганаровых гасцей мастацтва і культуры.

Карэйскі фонд з'яўляецца падраздзяленнем тамтэйшага Міністэрства замежных спраў. Запрашаючы да сябе дзесяць розных прафесійных плыняў (за досведам едуць і дыпламаты, і прадстаўнікі адукацыі, спорту і гэтак далей), ведамства імкнецца ўзняць імідж краіны і папулярываць карэйскую культуру ва ўсім свеце. У маёй групе былі прадстаўнікі чатырнаццаці краін, сярод якіх Боснія і Герцагавіна, Партугалія, Румынія, Алжыр, Ангола, Аўстралія, Бангладэш, Малайзія, Нігерыя, Сінегал, ЗША. З постсавецкай тэрыторыі — толькі Беларусь і Грузія.

Асабіста для мяне стажыроўка сталася вялікім шчасцем і сапраўднай удачай. Па-першае, ці даехала б я сама калі да той далёкай Карэі? Па-другое, я набыла новыя прафесійныя стасункі, некаторыя з якіх ужо сёння ператвараюцца ў невялікія праекты. Распачалося ізноў з Купалы: усім з нашай групы я прэзентавала знамятаў паштоўкі з выявай Песняра і вершам "А хто там ідзе?" на мове іх краін.

Дырэктару Нацыянальнага музея Бангладэша дастаўся англійскі пераклад, бо бенгальскага ў нас няма. І толькі я на развігальнай вяршы павярнулася да калегі, каб папрасіць дапамагчы з аўтэнтычным варыянтам, як

ён мяне апырэдзіў просьбай... дазволіць яму перакласці беларускія радкі на бенгальскі! Аказалася, яго так уразіла сімволіка строф, што ён тут жа "загугліў" Купалу і зараз хоча напісаць артыкул, каб бенгальцы таксама прасякнуліся лёсам і творчасцю народнага паэта Беларусі. Вось так з нефармальнага зносіна можа атрымацца далейшае плённае супрацоўніцтва.

Але самае галоўнае, што я пазнаёмілася з такой непадобнай і ўсё ж такі блізкай нам краінай, даведлася пра яе самабытнае мастацтва і пабачыла, як і ў найноўшых тэхналагічных варунках знаходзіцца месца для прасоўвання культурных дасягненняў.

У ЦЭНТРЫ — ЧАЛAVEK

— Мяне ўразіла тая ўвага, якую ў Карэі надаюць культуры. Для нашай групы здарзілі сустрэчу з адным са стваральнікаў канцэпцыі сучаснай культурнай палітыкі краіны. Па меркаванні аўтараў, з распаўсюджваннем чацвёртай прамысловай рэвалюцыі людзі ўсё больш адчуваюцца адзін ад аднаго, у грамадстве відавочна ўзмацняюцца канфлікты паміж рознымі сацыяльнымі групамі, маладое пакаленне губляе надзею на будучыню. Таму менавіта чалавекацэнтрны кірунак змога пераламіць гэтую сітуацыю.

У новым тысячагоддзі азіяцкая дзяржава імкнецца перанесці акцэнт з эканомікі і тэхналогій на культуру, каб з дапамогай апошняй пераадоляць супярэчнасці ў грамадстве і ўплываць на яго інтэграцыю. Для гэтага ў краіне ідзе працэс дэцэнтралізацыі сістэмы, перадачы паўнамоцтваў і рэсурсаў мясцовым уладам, дэкларуецца зліццё культуры з рознымі індустрыямі.

Карэйцы бачаць будучыню ў развіцці творчых сіл, стварэнні крэатыўных працоўных месцаў, каб новая прамысловая рэвалюцыя мела ўхл на культурныя каштоўнасці. Яны накіраваны на

стварэнне культурнай эканамічнай сістэмы, а для гэтага мусяць палепшыць інфраструктуру на месцах. Нам распавялі пра восем важных задач праекта "Культурнае бачанне — 2030", сярод якіх можна было пачуць пра павышэнне магчымасцяў канвергенцы культурных рэсурсаў, інавацыі грамадства з дапамогай культуры, ахову культурнай разнастайнасці, абарону правоў і статусу дзеячаў культуры і мастацтва.

ДУШЭЎНЫЯ РЭПЛІКІ АРТЭФАКТАЎ

— Скажыце, што мяне ўразіла сталіца Карэі — не скажыце нічога! У Сеуле арганічна спалучаюцца шкляныя хмарачосы і старадаўнія пагады, строгія офісныя будынкі і сучасныя арт-аб'екты. Жыхары горада ўмеюць папулярываць сваё мастацтва.

Прымаючы бок імкнўся паказаць нам асноўныя плыні карэйскай культуры. Напрыклад, правілі экскурсію па Арт-цэнтры Сеула — установе, што нагадвае наш

Тэатральная зала Арт-цэнтра ўмяшчае больш за 2000 глядачоў.

Нацыянальны цэнтр сучасных мастацтваў. Кіраўніцтва Цэнтра пазнаёміла нас з найсучаснай матэрыяльнай базай, якой можна пазайздросціць. Чаго варта хаця б тэатральная зала на больш як дзве тысячы месцаў, акустыка якой дазваляе паказваць не толькі драматычныя спектаклі, але і оперы!

Як музейшчыку, мне вельмі важна было пабачыць Нацыянальны музей Карэі. Гэта велізарны сучасны будынак з найлепшым экспазі-

Алена Ляшковіч разам з прэзідэнтам Карэйскага фонда Сіхунам Лі.

цыйным абсталяваннем і да-сканальным клімат-кантролем. Я атрымала цікавы досвед існавання музейнай крамы: тут эфектыўна выкарыстоўваюць сусветную практыку, калі наведвальнікі могуць пакінуць будынак толькі праз сувенірныя прылаўкі. На жаль, беларускія музеі не заўсёды маюць магчымасць прымяняць гэты маркетын-гавы ход...

У краме я пабачыла шмат практычных рэчаў з музейнымі рэплікамі: напрыклад, на лустэркі, пудраніцы на-

UNESCO. Характэрна старадаўняй каралеўскай рэзідэнцыі зачароўвала нават самага нагледжанага падарожніка! Праўда, цалкам растварыцца ў паэтычных ландшафтах не атрымалася: давалася ў знакі музейная звычка прыкмячаць прафесійныя дробязі. Так, для раённых філіялаў нашага музея "падгледзела" ў карэйцаў плечы з канатаў дарожкі (няхітрая, танная канструкцыя, якой зносу няма!) і просты, але надзвычай надзейны варыянт крапяжу вадасцёку.

Ля Арт-цэнтра Сеула.

Прыемна бачыць калі гістарычных помнікаў мясцовых жыхароў у нацыянальных строях. Я адмыслова запытала ў гіда, ці не для фатаграфавання з турыстамі яны тут ходзяць (на памяць адразу прыйшлі шматлікія "Пятры" ды "Кацярыны" на Чырвонай плошчы ў Маскве, якія такім чынам зарабляюць). Але экскурсавод запэўніў, што сеульцы апра-наюцца так па асабістым поклічы душы.

АБМЕН ПЕРАКЛАДАМІ

— Самай важнай і плённай падзеяй для мяне падчас стажыроўкі стала сустрэча з прэзідэнтам Інстытута літаратурнага перакладу Карэі Са Ін Кімам. Гэтая ўстанова з'яўляецца адным з падраздзяленняў тамтэйшага Міністэрства культуры. Яна актыўна наладжвае супрацоўніцтва з замежнымі ка-

легамі, перакладаючы нацыянальныя творы на мовы іншых краін, і, адпаведна, выпускае замежную літаратуру на карэйскай. Для гэтага пры Інстытуце дзейнічае адмысловае выдавецтва.

Інстытуту літаратурнага перакладу я ўручыла сігнальны экзэмпляр кнігі аднаго верша "А хто там ідзе?" Янкі Купалы на ста мовах свету (у Мінску кнігу прэзентавалі 12 красавіка — Н.П.). Спадар Са Ін Кім — між іншым, паэт, літаратурны крытык — быў уражаны выданнем, бо не кожная нацыянальная літаратура мае твор, перакладзены на такую колькасць моў. Кіраўнік ведамства запэўніў, што іх установа рада распачаць перамовы наконт выдання зборніка Купалы па-карэйску.

Умовай майго ўдзелу ў стажыроўцы была мова пра выданне ў Беларусі перакладу каго-небудзь з карэйскіх аўтараў. Паколькі друк — не функцыя музея, я звярнулася па дапамогу ў Міністэрства інфармацыі нашай краіны. Шчыра ўдзячна яго кіраўніку Алесю Карлюкевічу, які падтрымаў ідэю супрацоўніцтва з Інстытутам літаратурнага перакладу і запэўніў, што калі карэйцы надрукуюць Купалу, то беларусы з задавальненнем выдадуць анталогію карэйскай літаратуры.

Карэйскаму боку я прапанавала падборку патрыятычнай і інтымнай лірыкі Янкі Купалы пад працоўнай назвай "Маладая Беларусь". Пакуль перамовы знаходзяцца на пачатковай стадыі, але налета плануем завяршыць праект. Калі паліграфічныя магчымасці дазволюць, прапануем карэйцам дапоўніць іх выданне графікай нашых мастакоў. Купалу ілюстравалі Шаранговіч, Кашкурэвіч, Басальга, Забораў — якое з імёнаў ні возьмі, гэта з'ява!

У карэйскім Інстытуце велізарная бібліятэка перакладаў літаратуры свету. Там я пабачыла шмат рускіх прозвішчаў, пад кнігі нашай усходняй суседкі аддадзена некалькі паліц. Спадзяюся, у нас атрымаецца адкрыць карэйцам шматпланавы сусвет беларускай літаратуры. І добра, што пачнём гэты, хочацца верыць, маштабны праект, твораў Купалы. Для Беларусі тое сімвалічна.

(Заканчэнне.
Пачатак у №№ 12, 13, 15.)

6 сакавіка 1737 года Ян Лешчылоўскі быў пакараны смерцю. Яго жонцы Фларыяне таксама пагражала сякера ката. Але па нейкіх прычынах (ці не праз нечае заступніцтва?) яна ўнікла смерці ды была аддадзеная на парукі сваякам. Падсумаваўшы сціплыя звесткі з дакументаў, паміж з'яўленнем якіх часам больш за 20 гадоў, мне ўдалося прыблізна рэканструяваць ход далейшых падзей.

На бедную ўдаву абрынуўся стос праблем. Фларыяна апынулася ў даволі дзіўным статусе — па адных дакументах яна Пацэвіч (па законным мужы), па другіх — Лешчылоўская (хаця гэты шлюб быў прызнаны незаконным). Тыя, хто спачуваў ёй, карысталіся другім варыянтам. Нядобразычліўцы — перш-наперш, браты памерлага мужа — наўмысна абіралі першы.

Па-другое, Галоўны Трыбунал ВКЛ вынес вырак, якім Ян і яго патомства абодвух палоў, народжанае з Фларыянай, было адстаўлена ад права на імя і маёмасць, а таксама прызнана незаконным. Нават калі б Ян і пакінуў тэстамент (а згадак пра гэта ў дакументах няма), яго жонцы нічога б не дасталося. Таму яна пачала сваю барацьбу за месца пад сонцам перадусім са сваякамі.

ДАБРЫНСКІЯ НА ДАБРЫНСКІХ

Напрыканцы снежня 1737 года паміж дзвюма сёстрамі — Францішкай і Фларыянай — пачаўся судовы працэс. Ініцыявала яго Францішка, на баку якой выступіла частка клана Дабрынскіх. Другая частка падтрымала Фларыяну — ейная бабка, Сафія з Ізоўскіх, удава па Андрэі Дабрынскім, а таксама яе дзеці, дзядзькі Фларыяны. Апошнія ў судовым дэкрэце названы “violatory” (гвалтаўнікі, разбойнікі).

Паколькі дакумент адзіны, і невядома, якімі думкамі кіравалася Фларыяна ды яе паплекнікі, мы не можам дакладна адказаць, на чым баку была праўда. Але тое, што ад таго часу Фларыяна згадваецца ў фальварку Тупалаў у Наваградскім ваяводстве, сведчыць: насуперак жаданню сястры і маці, ёй такі ўдалося “адбіць” частку маёнтка. Магчыма, цалкам справядліва.

Як сведчыць наш наступны эпизод, беларуская Джульета была не з тых, каго можна беспакarana пакрыўдзіць.

ЛЕШЧЫЛОЎСКІЯ НА ДАБРЫНСКІХ І ПАЦЭВІЧАЎ

У наступным годзе, а можа і раней, разгарнулася наступная судовая вайна — паміж Фларыянай і братамі Яна Лешчылоўскага Уладыславам і Пятром. Працэс пачаўся 8 красавіка 1739 года. Браты прыгадалі, што Фларыяна Пацэвіч і яе апекуны наехалі на фальварак Мацёшыцы і гвалтам вывезлі адтуль скрыні з дакументамі, якія і да гэтага часу ўтрым-

ліваюць у Тупалах. Паскардзіўся Уладыслаў і на тое, што 20 чэрвеня 1738 года ў Наваградку Фларыяна добра апарыла яго кіпнем, патрапіўшы ў вочы! Ну, і нарэшце яе абвінавацілі ў тым, што яна з апекунамі нібыта ўмацавалася ў фальварку Мацёшыцы.

Прыгадалі ёй браты і тыя 200 золотых, якіх так дамагаўся ксёндз Паніквіцкі, і якія былі выплачаныя за Яна — верагодна, каб захаваць спадчынным маёнтка. А таксама і прысуд Трыбунала, паводле якога Фларыяна і яе дзеці

чэрвеня 1739 года некалькі шляхціцаў узялі яе пад апеку і абарону. Імі сталі падваявода наваградскі і харужы мазырскі Мікалай Булгарын, віцэ-інстыгатар ВКЛ Аляксандр Мотвід Вяжэвіч і Ян Яблонскі, які прайшоў шлях ад таварыша гусарскай харугвы да наваградскага чашніка. Цікава, што апошні быў жанаты на... Марыі Міцкевіч. У якой ступені сваяцтва была яна з тымі Міцкевічамі, якія нас цікавяць, і ці было яно ўвогуле — гэта пытанне на будучыню. Але супадзенне прыцягвае ўвагу.

апрацоўкі. Дык а колькі іх было насамрэч?

У знойдзеных намі дакументах 1759 — 1760 гадоў згадваецца толькі дачка Марцыяна, прычым у адным месцы, калі пісар памыліўся і напісаў яе імя як Марыяна, нехта ўзяў ды і выправіў памылку, вярнуўшы згубленае “ц” на сваё законнае месца. Больш пісар не памыляўся.

Марыяна і Марцыяна, як вядома, розныя імёны. Іх мужчынскімі адпаведнікамі з’яўляюцца Марыян і Марцыян.

марфозы, ім давялося скарыцца перад машынай лёсу.

МАЎКЛІВЫ СВЕДКА ПАДЗЕЙ

У адсутнасць дакументаў адзіным сведкам, які ведаў гісторыю Яна і Фларыяны ад пачатку і да канца ды мог бы расказаць, як усё было насамрэч, з’яўляецца айцец Лукаш Баравік. Прычым святар з’яўляўся не толькі сведкам, але і актыўным саўдзельнікам нашых герояў.

Праўда, памёр ён у сярэдзіне XVIII стагоддзя і сам распавесці нічога не зможа. Таму ўся надзея на тое, што недзе ў вёсцы Рута або ў архіве ўніяцкіх мітрапалітаў ляжыць нікому не патрэбны дзярыш гэтага святара, які быў пробашчам руцкай царквы без малага 40 гадоў (1716 — 1754). То бок ад самага моманту яе заснавання мітрапалітам Львом Кішкам. Кароткую і каштоўную нататку пра яго ўдалося знайсці ў працы беларускага гісторыка Дзяніса Лісейчыкава “Святар у беларускім соцыуме: прасапаграфія ўніяцкага духавенства 1596 — 1839 гг.” (2015).

На нашу думку, Лукаш Баравік не толькі абвянчаў Яна Лешчылоўскага і Фларыяну Дабрынскую, але і ахрысціў іх дзцей. А гэта значыць, што былі яны, як і іх бацькі, грэка-католікамі. Верагодна, Баравік стаў і тым, хто ў сакавіку 1737 года адправіў у апошні шлях самога Яна. Калі гэта так, то пахаванні Лешчылоўскіх могуць быць і на могільках у Дольнай Руце — вёсцы ў цяперашнім Карэліцкім раёне.

ЛЕШЧЫЛОЎСКІЯ І МІЦКЕВІЧЫ

Мяркуючы па ўсім, першы сын Яна Міцкевіча Якуб (дзед Адама) нарадзіўся недзе ў 1739 — 1740 гг. Што дае нам прыкладную дату шлюбу Яна Міцкевіча з Марыянай Лешчылоўскай. Ёсць верагоднасць таго, што Марыяна знаходзілася пад апекай сваякоў са згамай галіны Лешчылоўскіх. Вядомыя дакументы Наваградскага гродскага суда 1744 года, з якіх вынікае, што тыя Лешчылоўскія яшчэ ад 1724 года мелі фінансавыя інтарэсы з Янам Міцкевічам — а значыць, ён быў значна старэйшым за Марыяну.

Магчыма, калі справа дайшла да канчатковай расплаты, Лешчылоўскія прапанавалі яму ў жанкі прыгожую паненку. Можа, і сам Міцкевіч захаваўся ў дзяўчыну так, што на нейкі час забыў пра не вернутую яму пазыку. Але пазней, калі ў шлюбце ўжо пайшлі дзеці, Міцкевічы вырашылі дабівацца праўды.

Калі-небудзь мы вернемся да гэтай гісторыі, у якой яшчэ застаецца шмат невядомага, але ўжо іншым разам. Наастану хіба нагадаем, што сувязь Міцкевічаў і Руты не была абараняю ў 1737 годзе. Ці то адгалоскі родавай памяці, ці то інтуіцыя, але гэтая вёска як магніт цягнула да сябе Адама Міцкевіча. Ізноў жа, не абышлося без Яго Вялікасці Каханні! Падрабязней пра гэта і наогул пра Дольную Руту захапляльна распавядае Юры Жыгамонт у сваіх “Прыгодах дилетанта”.

Зміцер ЮРКЕВІЧ,
гісторык, архівіст

Рамэа і Джульета з-пад Наваградка

Так высвятляла адносіны наваградская шляхта. Максімільян Герымскі. “Наезд на Сапліцова” (ілюстрацыя да “Пана Тадэвуша”). 1868 год.

не мелі ніякіх правоў ні на прозвішча Лешчылоўскіх, ні на маёнтка гэтага роду, бо “ведучы сваё жыццё супраць права Божжага і абуряючы людзей хрысціянскіх...”, былі ўзяты пад варту Трыбунала на кадэнцыі наваградскай...”, што суд трыбунальскі дэкрэтам Яна Лешчылоўскага “і патомства яго народжанае абодвух палоў з абжалаванай ад імя і маёнтка адсудзіў, шлюбны кантракт нячынным прызнаў” і гэтак далей.

Прыведзеныя звесткі ствараюць цалкам негатыўны вобраз Фларыяны, але ці так яно было на самай справе?

З дакументаў Галоўнага Трыбунала ВКЛ, якія паўсталі ў 1759 годзе і датычыліся адной з дачок Яна Лешчылоўскага, вынікае, што яшчэ 24 красавіка 1720 года Фларыяна пазычыла будучаму мужу “100 бітых талераў” (каля 800 золотых), а ён запісаў ёй правам застаўным фальварак Мацёшыцы разам з забудовай, зямлёй, сенажацямі ды ўсім іншым. То бок атрымліваецца, што Фларыяна распачала барацьбу не на пустым месцы, а выключна на падставе закона. Чаго браты Яна або не ведалі (што сумнеўна), або проста не жадалі прызнаваць.

НАДАННЕ АПЕКІ

Назіраючы за няпростым жыццём Фларыяны і, верагодна, спачуваючы ейным няшчасцям, 4

Па ўсёй верагоднасці, апека такіх сур’езных асобаў паўплывала на Лешчылоўскіх, і частку фальварка ім давялося саступіць. У вывадавай справе, якая захоўваецца ў Нацыянальным гістарычным архіве Рэспублікі Беларусь, прыводзіцца адзін дакумент ад 16 красавіка 1760 года, паводле якога Фларыяна разам з дачкой Марцыянай (!) жыла ў тых самых Мацёшыцах, за якія два дзесяцігоддзі таму вялася барацьба. Як вынікае, жыла не ў раскошы, бо жыллом ёй стала “пякарня”.

Дакумент гэты з’яўляецца “працягам” трыбунальскага акта 1759 года. І тут мы наблізіліся да галоўнага пытання, якое датычыцца нашчадкаў Яна і Фларыяны. Праўда, гэта трохі “падважвае” назой нашага артыкула, бо, як вядома, літаратурныя героі Шэкспіра не паспелі нарадзіць дзяцей. Але на тое яно і жыццё, каб уносіць свае карэктывы.

МАРЫЯНА І МАРЦЫЯНА

Польскі даследчык Яўзэбі Лапацінскі згадвае толькі адну дачку Яна Лешчылоўскага — Марыяну. Ды і тое мімаходзь. Такі брак цікавасці да важнага пытання не можа не здзіўляць. Тым больш, што ў 1930-х даследчык меў пад рукой значна болей архіўных дакументаў, чым мы цяпер — як і часу для іх

З кантэксту дакументаў вынікае наступнае. У 1757 годзе Фларыяна Лешчылоўская запісала на сваю дачку і яе мужа тую частку фальварка Мацёшыцы, на якую мела законнае права. Мужам Марцыяны быў Дамінік Далмацкі, адміністратар наваградскага езуіцкага калегіума. Калі ён ажаніўся з Лешчылоўскай, невядома. Але ў 1760 годзе іх сын Караль ужо выступае як апякун маці ў чарговай судовай справе з Лешчылоўскімі.

Справа ўзнікла з-за таго, што, ажаніўшыся, Дамінік Далмацкі адразу адчуў сябе гаспадаром становішча і вырашыў стаць сапраўдным панам. У Мацёшыцы пайшлі абозы з будаўнічым дрэвам, з якога павыраслі новыя будынкi. Працягнулася доўгая рука гаспадарніка і да дзедзічных лясоў і сенажацяў роду Лешчылоўскіх. Дасталося і зямлі, якую пачалі араць і засяваць.

Верагодна, браты Яна, усё тыя ж Уладыслаў і Пётр, не вельмі жадалі мець пад бокам імпэтнага шляхціца, таму, аб’яднаўшыся, падалі на яго скаргу. Чым завяршылася справа з Далмацкім, на вялікі жаль, у дакументах не напісана. Але нагадаю, што Лешчылоўскіх нікому не ўдалося пасунуць з іх родавага маёнтка цягам трохсот гадоў! Хіба толькі ў XX стагоддзі, калі ўсё навокал зведвала мета-

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.;"
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.;"
- "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.;"

Выставы:

- Выстава "Айчыне служым!" (да 100-годдзя Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь) — да 15 мая.
- Фотавыстава Міхася і Кацярыны Аракчэевых "Людзі адной зямлі" — да 15 мая.
- Выстава "Мовай акварэлі" Валерыя і Міхаіла Свістунных — да 21 мая.
- Выстава графікі Аляксандры Паслядовіч (1918 — 1988). Да 100-годдзя з дня нараджэння. Да 20 мая.
- Выстава "Тэрыторыя зямных надзей" (творы традыцыйнага карэйскага жывапісу Мінхва) — да 27 мая.
- Выставачны праект "Айвазоўскі і марыністы" — да 1 чэрвеня. У рамках праекта ў выхадныя дні працуе танцавальны перформанс "Жывапіс. Рух. Танец".
- Пачатак усіх харэаграфічных выступленняў — у 17.30.
- Папыраная экспазіцыя жывапісных твораў народнага мастака Беларусі Мая Данчыга з фондаў музея — да 20 мая.

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".
- Выстава фатаграфіі Маргарыты Трэнінай (творчы цыкл "Феі") — да 17 мая.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.
- "Лаза як песня" (сумесная выстава майстра лозапляцення Алены Васільеўны Гурэцкай і яе вучняў) — да 20 мая.
- Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтве паясоў альбо саломаліценні (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст."

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

МАГАЗІНЫ "БЕЛСАЮЗДРУК"

- Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".
- Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".
- Праспект Незалежнасці, 44.
- Вуліца Валадарскага, 16.

КІЁСКІ "БЕЛСАЮЗДРУК"

- ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча.
- Праспект Пераможаў, 5.
- Вуліца Рабкораўская, 17.
- Праспект Незалежнасці, 168, В.
- Вуліца Лабанка, 2.

у партрэтах і геральдыцы".

- Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
- Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіка VKL3D.
- Акцыя "Вольнае піяніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Выставы:

- Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
- Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".
- Выстава графікі Сальвадора Далі "Боская камедыя" — да 1 мая.
- Сумесная выстава скульптара Сяргея Аганавы і мастака-графіка Ігара Гардзіёнкі "На адным полі ваары" — да 30 красавіка.
- Фотавыстава Ірыны Дайнаковай "Пакінуты..."

Філіялы музея

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

- Абноўленая экспазіцыя, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі (залы дапоўненыя новымі прадметамі амаль з усіх фондавых калекцый музея).
- Інтэрактыўная пазнавальная выстава "Займальная астраномія. Цуды Сусвету" — да 29 ліпеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 11.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Часовая экспазіцыя "Чалавек. Космас. Беларусь" — да 26 чэрвеня.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 06 33.

Экспазіцыі:

- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
- Выстава "Жывыя цмокі" — да 2 жніўня.

г. Мінск, вул. Казінца, 117

(будынак кінатэатра "Электрон").

Тэл.: +37529 123 60 53.

- Выстава "Сафары парк" — да 31 жніўня.
- Атракцыён "Стужачны лабірынт".
- Атракцыён "Лазерны квэст".

г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а.

Тэл.: 237 46 94.

- Выстава "Пеўчыя птушкі і галубы" — да 3 ліпеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях";
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст.";
- "Беларуская музычная культура XX ст.";
- "Тэатральная культура Беларусі XX ст.";
- Юбілейная выстава Аксаны Аракчэевай "5+5" — з 28 красавіка да 16 мая.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава чароўных аўтарскіх лялек "Баба-Яга & компані" — да 28 мая.

Майстар-класы:

- Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.
- Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Святрдова, 4.
Тэл.: 327 10 75.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Персанальная выстава маладога фатографа Вары Лебядзенкі "Чалавек. Без межаў" — да 29 красавіка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Часовая экспазіцыя "Чырванасцяжная Беларуская ваенная акруга. Гісторыя ў асобах", прысвечаная 100-годдзю Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь — да 25 мая.
- Часовая экспазіцыя "Пётр Машэраў: яго сэрца білася для людзей" — да 13 жніўня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Жамчужыны

Чорнай Панны" — да 7 мая.

- Выстава "Тры незвычайныя калекцыі" са збору Д.Сурскага — да 15 ліпеня.

Гістарычны квэст "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў".

Па папярэдніх заяўках. Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці Вул. Гейсіка, 1.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава Наталлі Шапавалавай "Дзёнік падарожжаў" — да 22 мая. Ратуша Вул. Савецкая, 3.
- Пастаянная экспазіцыя.
- Квэст "Выхадкі старога захавальніка". Па папярэдніх заяўках. Слуцкая брама
- Выстава "3 імём святога Юрыя" — з 5 мая да 30 верасня.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Тэатралізаваная экскурсія "І зноў ажываюць паданні".
- Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гасці да Пана Каханку".
- Квэст "Таямніца двух кудраў".
- Квэст "Белы слон".
- Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
- Музейныя заняткі.
- Музейная фотапляцоўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
- Часовая экспазіцыя "У любові да роднай зямлі", прысвечаная 100-годдзю выдання паэмы "Сымон-музыка" і 95-годдзю выдання паэмы "Новая зямля".
- Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
- Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
- Музейныя майстар-класы і заняткі.
- Мультымедычны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
- Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
- Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квэст-гульні "Таямніцы дома Песняра".
- Акцыі:
 - "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музеі).
 - Віншаванне ад музея, фотасесія "У дзень вяселля — у музей!"

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі".

- 2 мая — "Кар'ера доктара Рауса" (гістарычна недакладная трагікамедыя) В.Марціновіча.
- 3 — "Партрэт" (трагіфарс паводле аповесці М.Гоголя).
- 4 — "Адамавы жарты" (камедыя) С.Навуменка.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 29 красавіка — "Прынцэса і Свінапас" Х.-К.Андэрсана.
- 5 мая — "Цудоўная скрыня з зялёным гарошкам" (казачная гісторыя па матывах шведскіх казак у 2-х дзях). Пачатак спектакляў аб 11-й.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- "Мінск губернскі. Шляхецкі побыт".
- Персанальная выстава твораў Кастуся Качана "Правінцыя" — да 20 мая.
- Выстава "Браніслаў Пілсудскі (1866 — 1918). 3 Сахаліна да Закапанэ. Этнаграфічнае падарожжа" — да 13 мая.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
- "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
- "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
- Віртуальная гульня "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.

- Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

- Выстава "МотаВелаМінск. Двухкалэсная гісторыя" — да 1 ліпеня.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЬСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

- Выстава жывапісу "Правілы

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

гульні Віктара Зубарава" — да 6 мая.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Прырода Лідчыны".
- "Сучаснае мастацтва краю" (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
- Выставы:
 - Выстава "Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурахвера".
 - "Вядзем пачатак мы ад Гедыміна...".
 - Мемарыяльны пакой Валянціна Таўлая.
 - Выстава са збору А.Фішбайна "Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст.".
 - Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка 60-х".
 - Выстава "Вайны свяшчэнныя старонкі".
 - Выстава "Надзейны шчыт краіны".
 - Выстава "Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт".
 - Выстава "Жыве мая ліра нанова!"

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ

г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2. Тэл.: (8-01597) 2 14 70.

Пастаянная экспазіцыя:

- "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
- Выстава "Татары ў Войску Польскім 1921 — 1939 гг." г. Навагрудак, вул. Мінская, 64-66.
- Экспазіцыя: "Музей яўрэйскага супраціўлення ў Навагрудку".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА Ў НАВАГРУДКУ

г. Навагрудак, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).

Пастаянная экспазіцыя:

- "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
- Пастаянныя выставы: "Святло кухні Міцкевічаў", "Малюнк сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

- Інтэрактыўная фотавыстава "Аб'ектыўныя эмоцыі" — да 3 мая.
- Выстава акварэлі "Зямное і нябеснае" творчага аб'яднання арт-студыі "АКВАВІП" — да 8 мая.
- Выстава паэта і мастака Лены Зінскі "Лініі жыцця" — з 4 да 18 мая.

УВАГА! ТУТ МАГЛА БЫЦЬ ВАША АФІША!